

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь – «Магістр»

**на тему: Особливості організації бухгалтерського обліку та
оподаткування на підприємствах ресторанного бізнесу**

Виконала:

Смирнова Світлана Євгенівна
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник:

Гордієнко Микола Іванович
професор кафедри обліку і оподаткування

Рецензент:

Свиридок Антоніна Іванівна
головний бухгалтер товариства з
обмеженою відповідальністю «БРІОШ-ФУД»

Суми – 2024

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Економіки і менеджменту

Кафедра

Обліку і оподаткування

Освітній ступінь

Магістр

Спеціальність

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

« 08 » грудня _____

Затверджую:

М.І. Гордієнко

2022 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Смирнова Світлана Євгенівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Особливості організації бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах ресторанного бізнесу

2. База практичного дослідження:

ТОВ «БРІОШ-ФУД» м. Житомир

керівник роботи **Гордієнко Микола Іванович, к.е.н., професор**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від _____

№ _____

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 18 березня 2024 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова та податкова звітність товариства,

законодавчо - нормативні акти з питань обліку і оподаткування, монографії, фахові

наукові статті та доповіді на міжнародних наукових конференціях з питань сучасного

стану та вдосконалення обліку і оподаткування підприємств ресторанного бізнесу

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити інформаційне забезпечення розвитку ресторанного бізнесу;

вивчити законодавчо-нормативні та методологічні аспекти теми дослідження;

визначити галузеві особливості діяльності та теоретичні основи облікового процесу;

проаналізувати фінансово-економічну діяльність об'єкта дослідження;

оцінити стан організації бухгалтерського обліку на підприємстві;

представити наукові підходи до формування облікової політики та управлінської звітності;

розкрити роль та значення оподаткування, як ключового елементу управління;

проаналізувати діючу систему оподаткування та запропонувати шляхи вдосконалення, з урахуванням зарубіжного досвіду;

сформувати висновки.

6. Дата видачі завдання

«08» грудня 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	грудень 2022 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2022 р. - березень 2023 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	квітень-жовтень 2023 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	листопад - грудень 2023 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	січень-лютий 2024 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	лютий 2024 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	04-06 березня 2024 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	04-06 березня 2024 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	06-13 березня 2024 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	13-18 березня 2024 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	20 березня 2024 р.	

Здобувач вищої освіти за другим
(магістерським) рівнем

Світлана СМІРНОВА

Керівник роботи

Микола ГОРДІЄНКО

Перевірку на автентичність проведено.

Надія БАРАНІК

Кваліфікаційна робота допущена до
захисту

Гарант освітньої програми

Інна НАЗАРЕНКО

Декан факультету економіки і
менеджменту

Маргарита ЛИШЕНКО

АНОТАЦІЯ

Смирнова С.Є. Особливості організації бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах ресторанного бізнесу.

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», СНАУ, Суми. 2024. – Рукопис.

Метою кваліфікаційної роботи є методичне та практичне обґрунтування сучасного стану та розробка шляхів удосконалення обліку та оподаткування підприємств ресторанного бізнесу.

Готельно-ресторанний бізнес як складова туристичної індустрії відіграє ґрунтовне інституціональне значення для розвитку соціально-економічних та культурно-просвітницьких зв'язків на макро- і мікрорівнях. Цю складну місію можна віднести до сфери відповідальності державних структур, адже вони у процесі своєї діяльності покликані забезпечувати економічне процвітання та добробут населення держави через захист особистих і професійних інтересів жителів об'єднаних громад, гостей міст і населених пунктів.

Тобто це питання значною мірою залежить від ступеня дії та розвиненості державної політики розвитку готельно-ресторанного і туристичного бізнесу. Саме тому актуальною є проблема комплексного аналізу нормативно-правового регулювання діяльності, обліку та оподаткування підприємств готельно-ресторанного бізнесу, що сприятиме забезпеченню фінансової стійкості сфери гостинності в довгостроковій перспективі.

Об'єктом дослідження було обране товариство з обмеженою відповідальністю «БРІОШ-ФУД» м. Житомир, яке за даними з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань задекларувало основний вид економічної діяльності КВЕД 56.10 Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування.

Проведений аналіз останніх досліджень та наукових публікацій з обліку, оподаткування, аналізу та контролю дозволив виявити основні напрями досліджень за визначеною тематикою.

Окремі результати наукового дослідження кваліфікаційної роботи мають елементи наукової новизни, а саме: доведено, що облікова політика підприємства, по праву є єдиним організаційним регламентом для управлінського обліку витрат підприємства; обґрунтовано необхідність створення якісної інформаційної інфраструктури на підприємстві, важливою складовою якої є управлінська звітність, адже в умовах застосування комп'ютерних інформаційних програм, в програмі передбачені лише регламентовані звіти; підтверджено, що облікові реєстри та управлінська звітність, як інформаційні носії, повинні формуватися виходячи з потреб внутрішніх користувачів, потрібно сформувати Таблицю інформаційних потреб внутрішніх користувачів щодо витрат підприємства ресторанного господарства; щоб мати повну інформацію щодо операційних витрат з метою прийняття управлінських рішень, запропоновано формат Управлінського звіту; розкрито міжнародний досвід оподаткування посадкових місць і виробничої площі підприємств ресторанного господарства, яке

покликане сформувати гнучку систему оподаткування для даних підприємств залежно від розміру, типу, класу та місця розташування закладу. При цьому зміна бази оподаткування буде сприяти детінізації ресторанного бізнесу, збільшить надходження в бюджет, забезпечить розвиток підприємств ресторанного господарства за рахунок прозорості та полегшення планування витрат підприємства.

Ключові слова: гостинність, ресторанне господарство, облік, оподаткування, витрати виробництва, оцінка ефективності.

SUMMARY

Smyrnova S.E. Peculiarities of organization of accounting and taxation at enterprises of the restaurant business.

Qualification work on specialty 071 «Accounting and taxation», SNAU, Sumy. 2024. - Manuscript.

The purpose of the qualification work is methodical and practical substantiation of the current state and development of ways to improve the accounting and taxation of restaurant business enterprises.

The hotel and restaurant business as a component of the tourism industry plays a fundamental institutional role in the development of socio-economic and cultural-educational ties at the macro and micro levels. This complex mission can be attributed to the sphere of responsibility of state structures, because in the course of their activities, they are called to ensure economic prosperity and well-being of the population of the state by protecting the personal and professional interests of residents of united communities, guests of cities and settlements.

That is, this question largely depends on the degree of action and development of the state policy for the development of the hotel, restaurant and tourism business. That is why the problem of a complex analysis of regulatory and legal regulation of activity, accounting and taxation of hotel and restaurant business enterprises is relevant, which will contribute to ensuring the financial stability of the hospitality sector in the long term.

The object of the study was the limited liability company «BRIOSH-FOOD» of Zhytomyr, which, according to data from the Unified State Register of Legal Entities, Individual Entrepreneurs and Public Organizations, declared the main type of economic activity KVED 56.10 Activities of restaurants, provision of mobile food services .

The analysis of the latest research and scientific publications on accounting, taxation, analysis and control made it possible to identify the main directions of research on a certain topic.

Separate results of the scientific research of the qualification work have elements of scientific novelty, namely: it has been proven that the accounting policy of the enterprise is, by right, the only organizational regulation for the management accounting of the enterprise's costs; the need to create a high-quality information infrastructure at the enterprise is substantiated, an important component of which is management reporting, because in the conditions of using computer information programs, only

regulated reports are provided for in the program; it is confirmed that accounting registers and management reporting, as information carriers, should be formed based on the needs of internal users, it is necessary to form a Table of information needs of internal users regarding the expenses of the restaurant business enterprise; in order to have complete information on operating expenses for the purpose of making management decisions, the format of the Management Report is proposed; the international experience of taxation of seats and production area of restaurant enterprises is revealed, which is designed to form a flexible system of taxation for these enterprises depending on the size, type, class and location of the establishment. At the same time, the change in the tax base will contribute to the detinization of the restaurant business, increase revenues to the budget, and ensure the development of restaurant enterprises due to transparency and facilitating the planning of enterprise expenses.

Key words: hospitality, restaurant business, accounting, taxation, production costs, efficiency assessment.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	11
1.1	11
1.2	14
1.3	19
РОЗДІЛ 2	
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ТОВАРИСТВІ	24
2.1	24
2.2	34
2.3	48
РОЗДІЛ 3	
ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	55
3.1	55
3.2	62
3.3	71
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84
ДОДАТКИ	90

ВСТУП

Динамічна цифровізація ринкових відносин під впливом глобалізаційних тенденцій в сучасному економічному середовищі зумовила виникнення нових передумов ефективного трансконтинентального і міжрегіонального співробітництва, що передбачає створення розгалуженої мережі партнерських взаємовідносин. Готельно-ресторанний бізнес як складова туристичної індустрії відіграє ґрунтовне інституціональне значення для розвитку соціально-економічних та культурно-просвітницьких зв'язків на макро- і мікрорівнях. Цю складну місію можна віднести до сфери відповідальності державних структур, адже вони у процесі своєї діяльності покликані забезпечувати економічне процвітання та добробут населення держави через захист особистих і професійних інтересів жителів об'єднаних громад, гостей міст і населених пунктів.

Тобто це питання значною мірою залежить від ступеня дії та розвиненості державної політики розвитку готельно-ресторанного і туристичного бізнесу. Саме тому актуальною є проблема комплексного аналізу нормативно-правового регулювання діяльності, обліку та оподаткування підприємств готельно-ресторанного бізнесу, що сприятиме забезпеченню фінансової стійкості сфери гостинності в довгостроковій перспективі.

Питанням правового регулювання діяльності у сфері гостинності, методології обліку, оподаткування та ефективності розвитку готельно-ресторанного і туристичного бізнесу присвячені наукові праці таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як: Гончар Л.О. [2], Гордієнко М.І. [32, 33], Домбровська С.О. [3], Іонін Є.Є. [7], Іонан В. [6], Кононенко С. [9], Кучеренко К. В. [10], Музиченко А. [11], Рачинський О. В. [30], Ратинський В.В. [31], Скрипник С. В. [34], Токаренко В.В. [35], Топоркова О.А. [36], Халатур С.М. [37], Янчева Л.М. [17], Янчев А.В. [17], Beliak A. [39], Batchenko L [39] та інші. Але незважаючи на велику кількість наукових статей та розробок відносно предмету дослідження, ця тема залишається актуальною і сьогодні.

Отже, враховуючи все вищесказане, проведене дослідження проблеми організації бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах ресторанного бізнесу, є актуальним і практично значущим.

Зв'язок роботи з науковою темою. Дана кваліфікаційна робота виконана відповідно до напрямів науково-дослідних робіт кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету, державний реєстраційний номер 0119U102486.

Мета і завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є методичне та практичне обґрунтування сучасного стану та розробка шляхів удосконалення обліку та оподаткування підприємств ресторанного бізнесу.

Для досягнення поставленої мети в роботі було визначено наступні завдання: *розглянути та узагальнити інформаційне забезпечення розвитку ресторанного бізнесу; *вивчити законодавчі, нормативні та методологічні аспекти організації обліку та оподаткування об'єкта дослідження; *дослідити галузеві особливості діяльності та теоретичні основи облікового процесу в ресторанному господарстві; *проаналізувати фінансову-економічну діяльність об'єкта дослідження; *дати оцінку сучасному стану організації бухгалтерського обліку на підприємстві; *сформувати наукові підходи щодо формування облікової політики та управлінської звітності підприємств сфери гостинності; *визначити роль та місце оподаткування, як ключового елементу управління; *оцінити діючу систему оподаткування товариства та запропонувати окремі удосконалення з урахуванням зарубіжного досвіду.

Об'єктом дослідження було обране товариство з обмеженою відповідальністю «БРІОШ-ФУД» м. Житомир.

Предметом дослідження визначено теоретичні, методологічні та практичні аспекти організації бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах ресторанного бізнесу.

Методи дослідження. Виконання магістерської роботи базувалося на використанні як загальнонаукових, так і спеціальних методів дослідження, зокрема історико-економічний метод - при аналізі теоретичних та методологічних

основ дослідження проблеми; метод порівняльного аналізу широко використовувався при аналізі показників динаміки та ефективності діяльності товариства; монографічний метод - для оцінки забезпечення розвитку підприємств сфери гостинності; розрахунковий метод - для визначення обсягів виробництва продукції (послуг) сфери гостинності; абстрактно - логічний - для розробки рекомендацій щодо вдосконалення обліку та оподаткування на підприємствах сфери гостинності

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження становили Закони України, нормативні документи Міністерств і галузевих відомств України, наукові праці учених економістів, бухгалтерів, аудиторів, первинні та зведені документи, дані аналітичного та синтетичного обліку, періодичні друковані видання, річна фінансова, статистична та податкова звітність за 2017-2020 роки.

Елементи наукової новизни. Результати наукового дослідження мають окремі елементи наукової новизни, а саме:

- * доведено, що облікова політика підприємства, по праву є єдиним організаційним регламентом для управлінського обліку витрат підприємства;

- * обґрунтовано необхідність створення якісної інформаційної інфраструктури на підприємстві, важливою складовою якої є управлінська звітність, адже в умовах застосування комп'ютерних інформаційних програм, в програмі передбачені лише регламентовані звіти;

- * підтверджено, що облікові регістри та управлінська звітність, як інформаційні носії, повинні формуватися виходячи з потреб внутрішніх користувачів, потрібно сформувати Таблицю інформаційних потреб внутрішніх користувачів щодо витрат підприємства ресторанного господарства; щоб мати повну інформацію щодо операційних витрат з метою прийняття управлінських рішень,

- * запропоновано формат Управлінського звіту;

- * розкрито міжнародний досвід оподаткування посадкових місць і виробничої площі підприємств ресторанного господарства, яке покликане

сформувати гнучку систему оподаткування для даних підприємств залежно від розміру, типу, класу та місця розташування закладу. При цьому зміна бази оподаткування буде сприяти детінізації ресторанного бізнесу, збільшить надходження в бюджет, забезпечить розвиток підприємств ресторанного господарства за рахунок прозорості та полегшення планування витрат підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення роботи можуть бути використані в освітньому процесі, а також в практичній діяльності об'єкта дослідження.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаною працею, наукові положення та висновки, що представлені в роботі отримані здобувачем самостійно. Принципи академічної доброчесності дотримані.

Апробація результатів дослідження. Основні результати наукових досліджень були представлені на обговорення на VIII Міжнародній науково-практичній конференції «SCIENCE AND TECHNOLOGY: PROBLEMS, PROSPECTS AND INNOVATIONS» 11-13 травня 2023 року. Осака, Японія; та II Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації», м. Суми, Україна, 16 листопада 2023 року.

Публікації за темою дослідження. Основні результати кваліфікаційної роботи опубліковані у двох наукових працях, загальним обсягом 0,5 ум. друк. аркушів.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох основних розділів та висновків. Робота викладена на 68 сторінках основного тексту, список використаних джерел налічує 41 найменування, містить 14 таблиць, 11 рисунків, 3 формули та 7 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

1.1 Інформаційне забезпечення розвитку ресторанного бізнесу

Глобалізаційні процеси, які на сьогодні охоплюють різні напрями функціонування управлінських систем, виражаються зокрема в зростанні значущості сфери послуг в контексті соціально-економічного розвитку регіонів та України в цілому, що, як наслідок, обумовлює визначення нових вимог до суб'єктів ринку з боку держави та кінцевих споживачів.

Відповідно до ДСТУ 4281:2004, ресторанне господарство – це вид економічної діяльності суб'єктів господарської щодо надання послуг відносно задоволення потреб споживачів у харчуванні з організованим дозвіллям або без нього [14].

Наказом Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 року №19 термін «готель» визначено, як підприємство будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, що складається із шести і більше номерів та надає готельні послуги з тимчасового проживання з обов'язковим обслуговуванням. Крім того, Правилами виокремлено аналогічні готелям, засоби розміщення, тобто підприємства будь-якої організаційно-правової форми власності, що складаються з номерів і надають обмежені готельні послуги, включно з щоденним заправлянням ліжок, прибиранням кімнат та санвузлів [24].

Чинна державна класифікація видів економічної діяльності (КВЕД) України готельно-ресторанне господарство ідентифікує як «тимчасове розміщення та діяльність із забезпечення стравами та напоями», відповідні коди класифікатора 55 та 56 [8].

Метою інформаційної моделі управлінської системи, є забезпечення внутрішніх та зовнішніх користувачів релевантною інформацією для планування, моніторингу, контролю та прийняття управлінських рішень.

З відкриттям кожного нового ресторану стрімко посилюється конкуренція між ними, що призводить до необхідності ефективно та раціонально використовувати наявні ресурси. Бажаючи вистояти в конкурентній боротьбі вітчизняні підприємства ресторанного господарства не лише займаються пошуком нових сегментів ринку, а й широко застосовують інновації в кулінарії і дизайні, до числа яких можна віднести креативну кухню, стиль високих технологій, кейтеринг-сервіс тощо.

При таких умовах для успішного ведення бізнесу необхідно інвестувати у засоби та інструменти його підтримки та розвитку. Один із основних інструментів розвитку ресторанного бізнесу – це сучасна система автоматизації ресторанів. Сьогодні все менша кількість закладів здатна обходитися без вузькопрофільного програмного забезпечення. Це відкриває можливості не тільки для підвищення ефективності бізнес-процесів, призведе до того, що всі облікові процеси стануть прозорими, чіткими та зрозумілими, але також здатне скоротити час обслуговування клієнтів

Автоматизація бізнес-процесів ресторану – це необхідний пункт при відкритті закладу, якщо ви хочете, щоб ваш бізнес приносив вам гідний дохід. Кращим варіантом автоматизація на нашу думку є застосування програмного додатку у вигляді хмарного сервісу, яке буде зручним у використанні та мультидівайсним. Хмарні сервіси – це онлайн-програми та інші інструменти, які дають можливість дистанційно управляти бізнес-процесами.

Хмарний сервіс для автоматизації ресторану на мобільному девайсі дозволяє створити віртуальну карту зали, приймати та контролювати замовлення, вести касу та складський облік, базу постійних клієнтів та список співробітників, контроль за надходженням та списанням товарів, фіксація обороту грошей тощо.

Проаналізувавши ринок сучасних програмних продуктів, ми вважаємо, що вітчизняна програма для автоматизації ресторанного бізнесу - SkyService POS, створена якраз для того, щоб полегшити, прискорити та покращити сервіс.

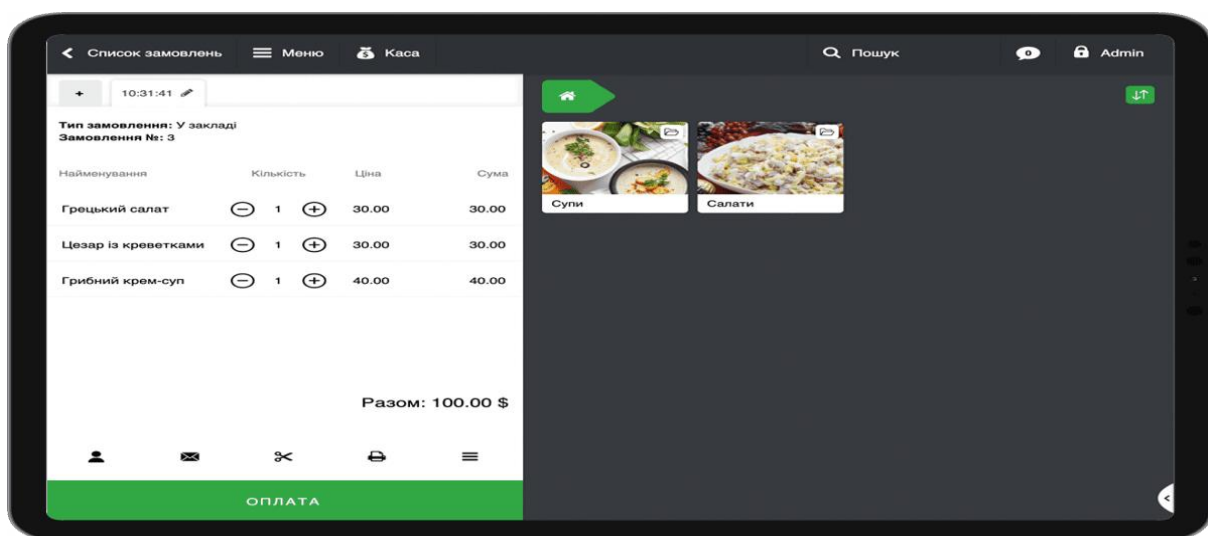

Рисунок 1.1 - Інтерфейс програмного продукту SkyService POS

Джерело: сформовано автором із демонстраційної програми

Як правило, будь-яка програма для ресторанного бізнесу, складається із двох частин: фронтальна частина – для касирів, барменів, офіціантів та облікової частини – бухгалтерська служба, адміністрація.

Рисунок 1.2 - Форми оперативної звітності для власника

Джерело: сформовано автором із демонстраційної програми

Облікова частина містить у собі всю інформацію про склад страв; дозволяє вести облік надходжень товарів; розподіляти товари за місцями приготування; формувати звіти про доходи (виручку); тощо.

В свою чергу на фронтальній частині, за рахунок розподілу прав співробітників та контролю за дією персоналу, забезпечується оптимальний робочий процес, зводячи до мінімуму несанкціоновані дії персоналу.

Таким чином, впроваджуючи програмний продукт, власник бізнесу отримує інструмент, який дає можливість контролювати всю облікову частину та отримувати оперативну інформацію про роботу підприємства.

1.2 Законодавчо-нормативні та методологічні аспекти організації обліку та оподаткування об'єкта дослідження

Нормативне регулювання бухгалтерського обліку в Україні здійснюється органами, що мають на це відповідні повноваження, зокрема Верховною Радою – через прийняття законів та постанов; Президентом України – переважно у формі указів; Кабінетом Міністрів України – прийняттям постанов; Міністерством фінансів України та іншими галузевими міністерствами та відомствами.

Нормативні та методичні документи, які регламентують ведення обліку, поділяються на дві групи:

- а) документи, які визначають загальні правила обліку;
- б) документи, які враховують галузеві особливості.

Проведені нами дослідження дали можливість встановити, що чинне на сьогодні законодавство України в значній мірі чітко не визначає готельно-ресторанний бізнес у контексті його приналежності до системи інститутів сфери туристичних послуг. З огляду на це, для підвищення ефективності діяльності підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу, їх фінансової стійкості, яка базується на низці факторів, ключовими з яких є, зокрема, стрімке зростання попиту на національний туристичний продукт як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках споживання послуг, доцільним є ґрунтовна комплексна

систематизація та узагальнення чинної нормативно-правової бази з урахуванням міжнародних нормативно-правових актів. Адже попри наявність великої кількості різноманітних нормативно-правових актів не існує єдиної системи їх взаємозв'язку та комплексної дії. Забезпечення фінансової стійкості підприємств сфери гостинності неможливе без ґрунтовної та якісної нормативно-правової бази, яка б повною мірою регулювала та встановлювала правила та обов'язки усіх учасників ринку готельно-ресторанних та туристичних послуг.

Переименування на законодавчому рівні закладів громадського харчування на заклади ресторанного господарства не вирішують проблеми вибору підходу до обліку - або як для виробничого підприємства, або як для торговельного.

Заклади ресторанного господарства - це суб'єкти господарської діяльності, який здійснює виробничо-торговельну діяльність: виготовляє та доготовляє, продає і організує споживання продукції власного виробництва та закупних товарів, може організовувати дозвілля споживачів.

Суть проблеми полягає в тому, що в ресторанному господарстві комбінується і виробництво, і торгівля. Отже, це торговельно-виробнича сфера діяльності, причому в поєднанні з наданням послуг.

Основним законодавчим актом в області організації обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 року [19]. Згідно до статті 8 Закону № 996-XIV на підприємстві відповідальність за організацію обліку, як в цілому, так і окремого об'єкта обліку, відноситься до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи).

Порядок організації бухгалтерського обліку викладено в Методичних рекомендаціях № 157 від 17 червня 2003 року [12] відповідно до двох методів, які можуть самостійно обирати заклад ресторанного господарства.

1. торговельний метод, аналогічний до організації бухгалтерського обліку на підприємствах торгівлі, але не узгоджений з вимогами НП(С)БО, а також з Інструкцією про застосування Плану рахунків № 291 [5, 16] у частині правил застосування рахунків 23 «Виробництво» та 28 «Товари».

Таблиця 1.1 – Законодавчі та нормативні документи України, які забезпечують та регулюють діяльність підприємств-ресторанного бізнесу

№ з/п	Назва	Опис
1	Цивільний кодекс України [38]	Кодекс є кодифікованим нормативним актом (законом) яким регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), учасниками яких є фізичні та юридичні особи, Держава Україна, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права. В тому числі, даним Законом врегульовуються немайнові та майнові відносини під час надавання послуг підприємствами готельно-ресторанного бізнесу.
2	Господарський кодекс України [1]	Кодекс встановлює згідно Конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності. Господарський кодекс України має на меті забезпечити зростання ділової активності суб'єктів господарювання, розвиток підприємництва і на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальну спрямованість відповідно до вимог Конституції України, утвердити суспільний господарський порядок в економічній системі України, сприяти гармонізації її з іншими економічними системами.
3	Про технічні регламенти та оцінку відповідності [20]	Закон регулює відносини, що виникають у зв'язку з розробленням та прийняттям технічних регламентів і передбачених ними процедур оцінки відповідності, їх застосуванням стосовно продукції, яка вводиться в обіг, надається на ринку або вводиться в експлуатацію, а також перебуває в експлуатації в Україні.
4	Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів [21]	Закон регулює відносини між органами виконавчої влади, операторами ринку харчових продуктів та споживачами харчових продуктів і визначає порядок забезпечення безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, що виробляються, перебувають в обігу, ввозяться (пересилаються) на митну територію України та/або вивозяться (пересилаються) з неї.
5	Про систему громадського здоров'я [22]	Закон визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади функціонування системи громадського здоров'я в Україні з метою зміцнення здоров'я населення, запобігання хворобам, покращення якості та збільшення тривалості життя, регулює суспільні відносини у сфері громадського здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення, визначає відповідні права і обов'язки державних органів та органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб у цій сфері, встановлює правові та організаційні засади здійснення державного нагляду (контролю) у сферах господарської діяльності, які можуть становити ризик для санітарно-епідемічного благополуччя населення.
6	Про захист прав споживачів [23]	Закон регулює відносини між споживачами товарів, робіт і послуг та суб'єктами господарювання незалежно від форми власності, які виробляють, продають товари чи харчові продукти, виконують роботи чи надають послуги, встановлює права споживачів, а також визначає механізми їх захисту та основи реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів.
7	Правила роботи закладів підприємств) ресторанного господарства [26]	Правилами регламентуються основні вимоги щодо роботи суб'єктів господарської діяльності (закладів, підприємств) усіх форм власності, що здійснюють діяльність на території України у сфері ресторанного господарства.

Джерело: узагальнено особисто автором

2. виробничий метод, ґрунтується на калькуляції собівартості готової продукції як на промислових підприємствах. Базується на використанні стандартних методів і прийомів бухгалтерського обліку, а саме ведення обліку запасів відповідно до НП(С)БО 9 [16] і витрат відповідно до НП(С)БО 16 [16].

Таблиця 1.2 – Законодавчі та нормативні акти України, які регулюють організацію обліку та оподаткування підприємств готельно-ресторанного бізнесу

№ з/п	Назва	Опис
1	Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [19]	Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Даний Закон поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності (далі - підприємства), які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність, а також на операції з виконання державного та місцевих бюджетів і складання фінансової звітності про виконання бюджетів з урахуванням бюджетного законодавства.
2	Податковий кодекс України [18]	Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.
3	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція по застосуванню [5, 16]	План рахунків бухгалтерського обліку є переліком рахунків і схем реєстрації та групування на них фактів фінансово-господарської діяльності (кореспонденція рахунків) у бухгалтерському обліку. А Інструкція встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису економічної інформації.
4	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [27]	Положення встановлює порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, бухгалтерської та іншої звітності, що ґрунтується на даних бухгалтерського обліку, підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями (крім банків) незалежно від форм власності (надалі - підприємства), установ та організацій, основна діяльність яких фінансується за рахунок коштів бюджету (надалі - установи).

Джерело: узагальнено особисто автором

Первинний облік є основою, першим етапом облікового процесу і полягає в спостереженні, вимірі і фіксації результатів спостереження в носії інформації первинні документи [27]. Його організація починається з вивчення складу облікових номенклатур. Від правильного визначення (визнання) в обліку об'єкта бухгалтерського обліку залежить достовірність показників звітності. Облікові номенклатури - це перелік, склад господарських коштів, джерела їх утворення, господарські процеси, результати функціонування підприємства, які повинні знайти відображення в системі бухгалтерського обліку. Перелік облікових номенклатур визначається специфікою діяльності безпосередньо самим підприємством.

Таблиця 1.3 – Національні, міжнародні стандарти та державні будівельні норми України, що регулюють діяльність підприємств готельно-ресторанного бізнесу

№ з/п	Назва	Опис
1	ДСТУ 4281:2004. Заклади ресторанного господарства. Класифікація [14]	Даний стандарт поширюється на сферу ресторанного господарства. У стандарті розкриваються терміни та визначення; наводиться класифікація закладів ресторанного господарства; вимоги до закладів визначають відповідно до основних характеристик; закріплені характеристики структурно-функційних параметрів закладів ресторанного господарства різних типів і класів. Ресторан за спеціальними замовленнями (catering)» заклад ресторанного господарства, призначений готувати і постачати готову їжу та організовувати обслуговування споживачів в інших місцях за спеціальними замовленнями.
2	ДБН В.2.2-25:2009 Підприємства харчування (заклади ресторанного господарства) [4]	Норми встановлюють вимоги до проектування нових і тих, що реконструюються, підприємств харчування (закладів ресторанного господарства, які знаходяться у будинках, що стоять окремо, входять до складу багатофункціональних будинків і будинків іншого призначення, вбудовуються та прибудовуються до житлових будинків. Вимоги цих Норм поширюються на проектування всіх типів підприємств харчування (закладів ресторанного господарства), незалежно від їх організаційно-правової форми і форми власності.
3	ISO/FDIS 18513:2003 Tourism services-Hotels and accommodation-tourism Terminology [40]	Міжнародний стандарт, що адаптований у ДСТУ 4527:2006 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення»

Джерело: узагальнено особисто автором

Відповідно в таблицях 1.1, 1.2 в роботі нами наведено звичайно не всі, а лише переважну кількість основних законодавчих та нормативних актів України, які безпосередньо не лише забезпечують діяльність підприємств ресторанного бізнесу, а й забезпечують облікове забезпечення їх діяльності, оподаткування, тощо.

Не менш важливими на наше переконання є національні, міжнародні стандарти та державні будівельні норми України, представлені в таблиці 1.3, що регулюють діяльність підприємств готельно-ресторанного бізнесу та без яких не можливо уявити на сьогодні ефективне функціонування підприємств сфери гостинності.

У формуванні основних правил, способів і прийомів ведення бухгалтерського обліку важливу роль відіграє облікова політика. Вона діє на трьох рівнях: міждержавний, державний, на рівні підприємства. Постає необхідність основні положення щодо її застосування закріпити у внутрішньому нормативному документі шляхом розробки та затвердження Облікової політики підприємства.

1.3 Галузеві особливості діяльності та теоретичні основи облікового процесу в ресторанному господарстві

Одним із конституційних прав людини і громадянина країни є право на відпочинок і дозвілля, реалізувати яке можливо у сучасних умовах відповідно інтересів і можливостей. Провідну роль у цьому відіграє індустрія гостинності, що виконує важливі соціально-економічні функції, вносить свій вклад у формування валового доходу держави та пропонує своїм споживачам широкий спектр послуг із організації відпочинку. Успішність діяльності даної галузі залежить від багатьох чинників, розпочинаючи з формулювання загальної філософії ведення господарства і закінчуючи контролем її втілення у життя [17].

Гостинність - одне з фундаментальних понять людської цивілізації - в наш час забезпечується такими видами економічної діяльності, як готельне і

ресторанне господарство. Термін «гостинність» у науковий обіг запровадили експерти Конфедерації національних асоціацій готелів і ресторанів в Європейському Економічному співтоваристві, створеної у 1982 році.

Вагомою складовою індустрії гостинності є ресторанне господарство. Це сучасний бізнес, що швидко розвивається і набуває різних форм.

Закордонний досвід показує, що ресторанна справа є однією з найприбутковіших. За статистикою, середній обіг коштів, вкладених у ресторани, відбувається в 5-6 разів швидше, ніж інвестиції, вкладені, наприклад, у магазин. Крім того, ресторанний бізнес є одним з найперспективніших напрямів структурної переорієнтації економіки та має значний вплив на такі сектори економіки, як транспорт, сільське господарство, торгівля та інші.

В останній час ресторанний бізнес в Україні набув великої розповсюдженості. Заклади ресторанного господарства являють собою організаційні структури, які виконують такі завдання: заготівля, виробництво, реалізація, організація дозвілля та організація споживання. Останній процес є характерним тільки для цього виду діяльності. Велике внутрішнє переміщення цінностей, неоднорідність товарно-матеріальних цінностей, велика кількість матеріально відповідальних осіб призводять до збільшення обсягу документів, які супроводжують рух товарів, і збільшення кількості субрахунків рахунка 28 «Товари».

Термін «ресторан» було запозичене з французької мови від слова «restaurants», у значенні пов'язаному із закладом харчування. Згідно Правил затверджених наказом Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України №219 від 24 липня 2002 року ресторанне господарство – вид економічної діяльності суб'єктів господарської діяльності щодо надання послуг відносно задоволення потреб споживачів у харчуванні з організуванням дозвілля або без нього [26].

Підприємства ресторанного господарства здійснюють свою діяльність в Україні відповідно до Правил роботи, які сформульовано на основі діючих законодавчих актів, Закону України «Про захист прав споживачів». У своїй

діяльності підприємства ресторанного господарства керуються актами законодавства України, якими регулюється діяльність у сфері ресторанного господарства [26].

Організаційно-структурна одиниця у сфері ресторанного господарства, це суб'єкт, який здійснює виробничо-торговельну діяльність: виробляє і (або) доготовляє, продає і організує споживання продукції власного виробництва і закупних товарів, може організувати дозвілля споживачів.

Заклади ресторанного господарства за вимогами ДСТУ 3862-99, розміщуються в окремій капітальній будівлі або спеціально обладнаному приміщенні іншої капітальної або некапітальної споруди виробничих підприємств, установ, навчальних, лікувальних, оздоровчих закладів, готелів, магазинів, закладів культури, або у вагонах залізничного, салонах авіа-, авто- та водного транспорту тощо [15].

Класифікація закладів ресторанного господарства базується на комплексі вимог до: асортименту продукції, рівня обслуговування і надання послуг, тощо. [4].

Суб'єктами господарської діяльності у сфері ресторанного господарства здійснюється діяльність згідно з асортиментом продукції, затвердженим відповідно до типу та класу даного закладу (підприємства) керівником підприємства, а також забезпечується наявність продукції, зазначеної у меню, преїскуранті.

У меню зазначається перелік страв, кулінарних, борошняних кондитерських, булочних виробів та напоїв власного виробництва, вихід і ціна однієї порції.

У преїскуранті зазначається перелік алкогольних і безалкогольних напоїв, пива, тютюнових, кондитерських виробів та інших закупних товарів, маса, об'єм і ціна на відповідну одиницю продукту, крім того, для алкогольних напоїв ємність пляшки, ціна за пляшку, за 50 та 100 мілілітрів.

Меню і преїскурант мають бути підписані керівником, бухгалтером (калькулятором) та матеріально-відповідальною особою (завідувач виробництва, бригадир, буфетник, бармен тощо) суб'єкта господарської діяльності.

Бухгалтерський облік ресторанного господарства дуже схожий з обліком у торгівлі. В обох використовується рахунки 28 «Товари», встановлюється торгова націнка, реалізація відбувається через касу з використанням реєстратора розрахункових операцій та ін. Але галузь громадського харчування, на ряду з реалізацією товарів, здійснює ряд додаткових господарських операцій, що відрізняє її від торгівлі.

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій, як зазначено в статті 9 Закону №996-XIV є первинні документи. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи [19].

Документація ресторанного господарства, яка ведеться в закладах поділяється на:

- *нормативну - регламентує діяльність закладу ресторанного господарства;
- *технологічну - документація із зазначенням опису технологічного процесу виробництва продукції, переліку продуктів, продовольчої сировини, речовин і супутніх матеріалів, що застосовуються в процесі приготування, даних про норми їх вмісту в кінцевому харчовому продукті, термін придатності до споживання, умов зберігання, способу реалізації (подання) споживачу, вимог до якості страв та виробів.

Збірники рецептур на кулінарну продукцію, борошняні кондитерські й булочні вироби - є основним документом закладу ресторанного господарства і відноситься як до нормативної, так і до технологічної документації.

Крім того, характерною особливістю обліку в ресторанному бізнесі є визначення відпускної вартості продукції власного виробництва. Особливістю ціноутворення на підприємствах громадського харчування є те, що фактичну собівартість одиниці виробленої продукції в системному порядку тут не визначають, а розраховують ціну її реалізації. Відсоток торгової націнки в різних

підрозділах може бути різним. Націнка громадського харчування встановлюється у відсотках до роздрібної ціни та додається податок на додану вартість (ПДВ).

Розвиток ресторанного бізнесу в Україні стає неможливим без впровадження сучасних автоматизованих систем управління, які дозволяють: покращувати якість обслуговування споживачів; контролювати діяльність підприємства в цілому та персоналу, зокрема: щоденно аналізувати фінансові результати, обробляти значні обсяги зовнішньої та внутрішньої інформації для прийняття ефективних управлінських рішень.

Сьогодні на ринку професійних інформаційних систем України для ресторанного господарства працюють близько 10 крупних компаній, які пропонують сучасні ліцензовані професійні системи та технології.

Проведені дослідження показали, що наявні та доступні для користувача системи передбачають автоматизацію об'єднаних у єдину схему облікових, виробничих, маркетингових та управлінських процесів. Кожна система виконує дві основні функції: автоматизації процесу обслуговування у залі за допомогою модулю «фронт-офіс», автоматизації обліку та контролю за допомогою «бек-офісу». Перший модуль відповідає за діяльність залу та прийом гостей, другий – слідкує за рухом продукції.

Особлива роль в автоматизації управління відводиться персоналу. І хоча системи є гнучкими, легкими у користуванні, зрозумілими, певна підготовка персоналу, його додаткова мотивація все ж таки потрібна. Важливо також, щоб керівник підприємства був постановником завдань та активним користувачем автоматизованої системи.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що Україна має всі складові та передумови для організації та розширення ресторанного бізнесу, також потрібно пам'ятати, що ресторанне господарство є однією із найприбутковіших галузей економіки держави, що особливо є актуальним для держави.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ТОВАРИСТВІ

2.1 Аналіз фінансово-економічної діяльності об'єкта дослідження

Підприємство – товариство з обмеженою відповідальністю «БРІОШ-ФУД», яке визначено нами в якості об'єкта дослідження, зареєстровано 11 квітня 2011 року за юридичною адресою: 10025, Україна, Житомирська область, місто Житомир, вулиця Вітрука, будинок 9.

Фактичне місце розміщення підприємства «Розважальний центр «Лавина» місто Суми, проспект М. Лушпи, 4/1.

Керівником організації є Олександр Олексійович КОСЯЧЕНКО. Розмір статутного капіталу складає 5000,00 гривень. Засновником юридичної особи виступає фізична особа - Артур Вікторович СЕМЕНЕНКО. Адреса засновника: Україна, 08132, Київська область, Києво-Святошинський район, місто Вишневе, вулиця Київська, будинок 114/4, квартира 261.

Розмір його внеску до зареєстрованого (пайового) капіталу становить 5000,00 гривень, або частка – 100 відсотків.

На момент останнього оновлення даних 25 лютого 2024 року стан підприємства – не перебуває в процесі припинення.

Згідно даних Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань товариство задекларувало наступні основні та допоміжні види економічної діяльності:

*КВЕД 56.10 Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування;

*КВЕД 46.38 Оптова торгівля іншими продуктами харчування, у тому числі рибою, ракоподібними та молюсками;

*КВЕД 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля;

*КВЕД 56.21 Постачання готових страв для подій;

*КВЕД 56.30 Обслуговування напоями.

Зареєстрований першим КВЕД у заяві під час первинної реєстрації вважається основним видом діяльності. Від обраного виду діяльності залежатиме можливість її ведення, звітність та оподаткування.

Керуючись вимогами параграфу 2 статті 2 Законом №996-XIV [19] та Цивільним Кодексом України [38] товариство, визначене нами як об'єкт дослідження у кваліфікаційній роботі, відноситься до малих підприємств, малими прийнято вважати, підприємства – які не відповідають критеріям для мікропідприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за календарний рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом критеріям які визначені законодавцем:

- = вартість активів підприємства по балансу – до чотирьох мільйонів євро;
- = чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг за даними Звіту про фінансові результати – до восьми мільйонів євро;
- = середня кількість працівників, згідно Фінансового звіту – до 50 осіб.

Товариство зареєстроване, як платник податку на додану вартість (ПДВ) реєстраційний номер 376717706255 станом на 26 січня 2024 року. Також слід відмітити, що компанія зареєстрована на загальній системі оподаткування.

Виходячи із визначених видів економічної діяльності, підприємства проаналізуємо забезпеченість його ресурсами та джерелами фінансування.

Згідно даних фінансової звітності, представлених у додатках до магістерської роботи, загальна вартість активів за досліджує мий період коливається в межах від 594,8 тис. грн. до 1480,7 тис. грн.. Найбільшу питому вагу в активах підприємства займають оборотні активи, в межах 99 відсотків у базисному році та 98 відсотків у звітному році. Звичайно це є нормальним явищем, враховуючи специфіку основного виду діяльності товариства. Необоротні активи відповідно Балансу представлені основними засобами, які становлять по залишковій вартості станом на 01 січня 2021 року лише 12,3 тис. грн.. Приміщення та інші необоротні активи, що використовуються товариством взяті в оперативну оренду, в інших суб'єктів господарської діяльності.

Таблиця 2.1 – Склад та структура власних ресурсів товариства

Активи товариства (статті)	на 01.01.2018 р.		на 01.01.2019 р.		на 01.01.2020 р.		на 01.01.2021 р.		Відхилення (+;-)
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.
РОЗДІЛ I. Необоротні активи									
Основні засоби	0,1	0,01	12,2	1,72	8,2	1,38	12,3	1,21	12,2
Усього за розділом I	0,1	0,01	12,2	1,72	8,2	1,38	12,3	1,21	12,2
РОЗДІЛ II. Оборотні активи									
Запаси	420,0	28,36	285,8	40,25	199,5	33,54	183,4	18,06	-336,6
у т.ч. готова продукція	420,0	28,36	285,8	40,25	199,5	33,54	183,4	18,06	-336,6
Дебіторська заборгованість за товари, продукцію, роботи, послуги	815,1	55,05	237,7	33,48	51,2	8,61	20,6	2,03	-794,5
Дебіторська заборгованість за розрахункам з бюджетом	31,6	2,13	39,9	5,62	73,3	12,32	331,5	32,65	299,9
Інша поточна дебіторська заборгованість	23,7	1,60	23,5	3,31	74,4	12,51	313,5	30,88	289,8
Гроші та їх еквіваленти	184,6	12,47	105,4	14,85	35,9	6,04	62,1	6,12	-122,5
Витрати майбутніх періодів	5,0	0,34	5,0	0,70	5,0	0,84	18,6	1,83	13,6
Інші оборотні активи	0,6	0,04	0,5	0,07	147,3	24,76	73,3	7,22	72,7
Усього за розділом II	1480,6	99,99	697,8	98,28	586,6	98,62	1003,0	98,79	-477,6
РОЗДІЛ III. Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття									
БАЛАНС	1480,7	100,0	710,0	100,0	594,8	100,0	1015,3	100,0	-465,4

Джерело: сформовано та розраховано автором на підставі даних річної звітності підприємства

В складі оборотних активів готова продукція та дебіторська поточна заборгованість за розрахунками з бюджетом, займають за період що досліджується в середньому від 30 до 48 відсотків від загальної суми власних ресурсів. У базисному 2017 році товариство в структурі активів мало більше 50%,

це дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги) в абсолютному значенні це складало 815,1 тис. грн.. Проте підприємством вжито відповідних превентивних заходів, тобто розроблення різних внутрішньогосподарських нормативно-регламентуючих документів, щодо мінімізації даного виду заборгованості, це суттєво та позитивно вплинуло на розрахункову дисципліну, на кінець звітного року даний вид заборгованості становив лише 20,6 тис. грн..

Рядок 1135 «Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом» форми 1 «Баланс» призначений для відображення дебіторської заборгованості фінансових і податкових органів, а також переоплати за податками, зборами та іншими платежами до бюджету [16]. При цьому обов'язково слід пам'ятати, що показники дебіторської заборгованості наводяться у балансі за вартістю, яка визначається виходячи з вимог НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [16]. За даними звітності по рядку 1135 у 2017 році підприємство мало лише 31,6 тис. грн. заборгованості, це при тому що діяльність товариства була прибутковою, а у звітному році дана сума зросла до 331,5 тис. грн.

В частині запасів (у тому числі готова продукція) спостерігається інша ситуація, з 420,0 тис. грн. залишку в базисному році, у звітному році спостерігається зменшення на 336,6 тис. грн.. Для об'єкта дослідження дані зміни можна відмітити, як позитивні, разом з тим, потрібно при цьому враховувати діяльність підприємства.

На нашу думку, не дивлячись на позитивні зрушення, які відмічені нами, зменшення суми грошових коштів та їх еквівалентів на рахунках в банках є негативом, хоча в цілому, як стверджують у своїх наукових публікаціях зарубіжні класики економічної думки «гроші приносять дохід, лише в тому випадку, якщо вони працюють».

Оскільки грошові кошти виступають важливим елементом оборотних активів, особливо для малого підприємства, то управлінню грошовими коштами повинна приділятися пильна увага:

Таблиця 2.2 – Наявність та структура джерел формування активів товариства

Джерела формування (статті)	на 01.01.2018 р.		на 01.01.2019 р.		на 01.01.2020 р.		на 01.01.2021 р.		Відхилення (+;-)
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.
РОЗДІЛ I. Власний капітал									
Зареєстрований (пайовий капітал)	5,0	0,34	5,0	0,70	5,0	0,84	5,0	0,50	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий) збиток	(447,4)	- 30,22	(1112,4)	- 156,68	(3043,4)	- 511,67	(4070,5)	- 400,93	(3623,1)
Усього за розділом I	(442,4)	- 29,88	(1107,4)	- 155,98	(3038,4)	- 510,83	(4065,5)	- 400,43	(3623,1)
РОЗДІЛ II. Довгострокові зобов’язання, цільове фінансування та забезпечення									
Довгострокові кредити	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	480,1	47,29	480,1
РОЗДІЛ III. Поточні зобов’язання									
Поточна кредиторська заборгованість за:									
товари, роботи, послуги	1651,3	111,52	1619,7	228,13	3077,2	517,35	4102,1	404,0	2450,8
розрахунки з бюджетом	14,2	0,96	12,0	1,69	8,8	1,48	1,7	0,17	-12,5
розрахунки зі страхування	0,7	0,05	0,7	0,10	0,6	0,10	8,8	0,84	8,1
розрахунки з оплати праці	80,8	5,46	95,9	13,51	122,1	2,53	109,0	10,74	28,2
Інші поточні зобов’язання	176,1	11,89	89,1	12,55	424,5	71,37	379,1	37,34	203,0
Усього за розділом III	1923,1	129,88	1817,4	255,98	3633,2	610,83	4600,7	453,14	2677,6
РОЗДІЛ IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття									
БАЛАНС	1480,7	100,0	710,0	100,0	594,8	100,0	1015,3	100,0	-465,4

Джерело: сформовано та розраховано автором на підставі даних річної звітності підприємства

*підтримка мінімального залишку грошових коштів для безперебійного здійснення поточних розрахунків;

*створення резерву, якщо підприємство планує розширення виробництва;

*резервування грошових коштів для покриття непередбачуваних витрат або можливих втрат;

*трансформація грошових коштів та обернена конвертація.

По інших елементах розділу II активу Балансу стурбованості не має.

Наступним етапом аналізу фінансово-економічної діяльності об'єкта є дослідження наявних джерел фінансування. Товариство, не дивлячись на те, що чинним законодавством не передбачено обов'язкове створення Зареєстрованого (пайового) капіталу, зробило внесок в сумі 5000,0 гривень. Товариство має приватну форму власності, постільки Засновником підприємства виступає лише одна фізична особа – громадянин України.

В структурі Власного капіталу на протязі досліджуваного періоду наявна стаття «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток» (рядок 1420 пасиву Балансу), підприємство працює неефективно, сума непокритого збитку на кінець звітнього року становила понад 4 мільйона гривень, а відхилення склало 3623,1 тис. грн. Все це не могло не відобразитися на діяльності підприємства, його розрахунках з постачальниками, працівниками, тощо. Так зокрема, стаття «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги» виросла за 2017-2020 роки на 2450,8 тис. грн.

З метою стабілізації ситуації та нарощення виробничих потужностей на підприємстві було розроблено Стратегію розвитку на поточну перспективу, де чітко прописано шляхи та джерела фінансування. З цією метою, товариство у 2020 році взяло в банку довгострокову позику на суму 500,0 тис. грн.

Наявна на кінець звітнього 2020 року поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги в сумі 4102,1 тис. грн., є виправданою, враховуючи ті фактори, що передбачені в Стратегії та сучасний стан економіки України в цілому, коли йде повномасштабна війна в країні.

Дані представлені в таблиці 2.3, наглядно підтверджують висновки зроблені нами вище. Порівнюючи доходи та витрати за період дослідження, ми спостерігаємо цікаву картину.

Так чистий дохід від реалізації продукції зростає, однак по цьому показнику не можна з упевненістю сказати про ріст кількості реалізованої продукції, тому що курс іноземної валюти зростає, інші складові які прямо чи опосередковано мають вплив на дохід ростуть.

Таблиця 2.3 – Доходи, витрати та фінансові результати об'єкта дослідження, тис. грн.

Назва статті	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення 2020 рік до 2017 року (+;-)
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4209,4	1516,8	1515,3	5647,0	1437,6
Інші операційні доходи	40,5	11,6	20,8	63,4	22,9
Інші доходи	1,0	0,4	0,0	1,5	0,5
Разом доходи	4250,9	1528,8	1536,1	5711,9	1461,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1608,6	565,7	620,6	1177,5	- 431,1
Інші операційні витрати	3883,2	1628,2	1902,4	5655,4	1772,2
Інші витрати	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Разом витрати	5491,8	2193,9	2523,0	6832,9	1341,1
Фінансовий результат до оподаткування	(1240,9)	(665,1)	(986,9)	(1121,0)	(119,9)
Податок на прибуток	24,1	-	-	-	-24,1
Чистий прибуток (збиток)	(1265,0)	(665,1)	(986,9)	(1121,0)	(144,0)

Джерело: сформовано та розраховано автором на підставі даних річної звітності підприємства

В цілому зростання чистого доходу на 1437,6 тис. грн., проти росту загальної суми витрат звичайної (операційної) діяльності на 1341,1 тис. грн., позитивних зрушень не приніс. В загальній структурі витрат, найбільший відсоток займають «Інші операційні витрати». Якщо звернутися до НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [16], то у статті «Інші операційні витрати» товариство наводить адміністративні витрати, витрати на збут, визнані економічні санкції, а також належні до сплати за звітний період відповідно до чинного законодавства суми податків і зборів. В абсолютному виразі зазначена сума інших операційних витрат становить 5655,4 тис. грн., або майже 84 відсотки від загально

понесених витрат по підприємству. Загальний рівень збитковості підприємства із 78 %, досяг у звітному році позначки 95 %.

Підсумовуючи вище викладене, необхідно чітко усвідомлювати, що на сучасному етапі розвитку вітчизняні підприємства функціонують в особливих умовах, і при цьому вони мають властивість постійно змінюватися. На ефективність підприємства впливає безліч факторів, проте основною ж запорукою успіху підприємства можна відзначити рівень його фінансової стійкості.

Фінансова стійкість становить собою підґрунтя для ефективного функціонування підприємства і підвищення його потенціалу у майбутньому.

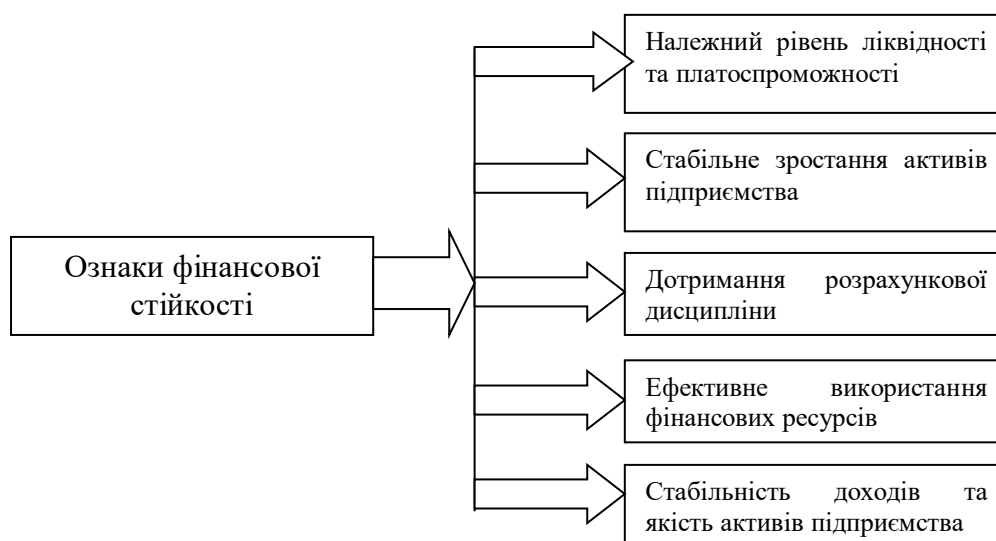

Рисунок 2.1 – Основні ознаки фінансової стійкості підприємства

Джерело: авторська розробка на основі наукових літературних джерел

На рисунку 2.1 візуально було здійснено спробу дослідити, узагальнити та представити основні ознаки, які на нашу думку повинні забезпечити фінансову стійкість підприємства.

Сучасна українська економіка відзначається особливо нестабільними умовами, за яких підприємства мають обмежені фінансові ресурси. Як свідчать наукові літературні джерела, визначення сутності фінансової стійкості можуть мати як схожі риси, так і суттєві відмінності. Незалежно від самого змісту визначення, з терміном «фінансова стійкість» стикається як фізична особа-підприємець, так і світові франшизи. Потрібно пам'ятати відому гіпотезу, що

фінансова стійкість представляється складом оборотних активів і співвідношенням власного та позикового капіталу, характеризує ефективне використання капіталу і платоспроможність.

Таблиця 2.4 – Показники оцінювання рівня фінансової стійкості підприємства

Показники	Формула обрахунку	Нормативне значення	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Власний капітал / Активи	0,4 – 0,6	- 0,30	-1,56	-5,11	-4,00
Коефіцієнт фінансового ризику	Позиковий капітал / Власний капітал	0,6 – 1,5	-4,35	-1,64	-1,20	-1,13
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власні оборотні кошти / Власний капітал	0,1	-1,38	-0,36	-0,08	-0,06
Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних коштів	Оборотні активи / Необоротні активи	зростає	379,64	43,34	36,43	25,14
Коефіцієнт співвідношення загальних зобов'язань до активів	Загальні зобов'язання / Активи	0,2 – 0,3	0,59	0,42	0,33	1,13
Коефіцієнт поточної ліквідності (Current Ratio)	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	1 - 3	1,70	2,32	2,95	1,51
Коефіцієнт критичної ліквідності (Acid Test Ratio)	Оборотні активи – запаси / Поточні зобов'язання	0,5 – 1,0	1,22	1,37	1,95	1,23
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Cash Ratio)	Грошові кошти + еквіваленти грошових коштів / Поточні зобов'язання	0,1 – 0,2	0,21	0,35	0,18	0,09

Джерело: розраховано автором на підставі даних річної звітності підприємства

Коефіцієнт фінансової незалежності або його ще називають коефіцієнтом автономії, це один із найбільш важливих показників фінансової стійкості, при цьому нормативне його значення для різних галузей економіки різниться. Для досліджуваного підприємства негативне (від'ємне) значення даного показника говорить про необхідність застосування негайних заходів по відновленню фінансової стійкості, щоб запобігти банкрутству. Оскільки низьке або від'ємне значення сигналізує про високий рівень коефіцієнту фінансового ризику, посилення залежності від позикових коштів та низьку фінансову стійкість суб'єкта господарювання.

Нормативним значенням коефіцієнта маневреності власного капіталу вважається 0,1 і вище. Його позитивне значення свідчить про достатність власних фінансових ресурсів, як для фінансування необоротних активів, так і частини оборотних засобів.

Аналіз ліквідності виконується вченими і практиками за коефіцієнтами ліквідності і за балансовою моделлю.

Показники ліквідності за економічною природою характеризують здатність підприємства виконувати свої поточні зобов'язання за рахунок поточних активів. Розрахований коефіцієнт співвідношення загальних зобов'язань до активів підприємства на досліджуваному об'єкті значно перевищує нормативне значення, що є підтвердженням того, що платоспроможність є нормальною.

Коефіцієнт поточної ліквідності (анг. Current Ratio), можна віднести як до групи показників платоспроможності, так і групи показників ліквідності. Наведені дані розрахунку зазначеного показника в таблиці 2.4 дають підстави зробити наступні висновки, зокрема: зі сторони кредиторів, буде краще, якщо показник буде вищим, для власника (менеджменту), якщо показник досягає або перевищує нормативне значення, це говорить про неефективну структуру активів. Проте більш точного висновку можна дійти лише після детального аналізу активів підприємства.

Значення коефіцієнту критичної (швидкої) ліквідності (анг. Acid Test Ratio), по роках знаходиться в межах 1,22 – 1,99, це вказує на те, що товариство має достатньо ліквідних оборотних коштів для здійснення своєчасного розрахунку за зобов'язаннями.

Отримані розрахункові дані коефіцієнта абсолютної ліквідності (анг. Cash Ratio) показують, що за період 2017 - 2020 роки на кожну гривню поточних зобов'язань припадає від 0,09 до 0,35 гривні грошових коштів та їх еквівалентів. Лише у 2020 році показник нижче нормативного значення, це вказує на те, що товариство не зможе вчасно погасити свої зобов'язання, якщо термін платежу настане миттєво. Якщо значення вище нормативного, це може свідчити про неефективну стратегію управління фінансовими ресурсами.

Таким чином, для покращення фінансового стану підприємства та укріплення фінансової стійкості необхідно вжити негайно наступних заходів:

- *оптимізувати поточні витрати;
- *підвищити інноваційно-інвестиційну діяльність підприємства;
- *підвищити конкурентоспроможність та якість продукції (послуг);
- *провести ребрендинг (анг. rebranding) підприємства;
- *запровадити політику якісного управління на підприємстві, раціональний підбір кадрів, їх заохочення, підвищення кваліфікації тощо.

Зазначені напрямки покращення фінансового стану підприємства надають змогу мобілізувати фінансові резерви підприємства, укріпити його стійкість, підвищити ефективність підприємства та нарощувати його доходи.

2.2 Оцінка стану організації бухгалтерського обліку на підприємстві

Вивчивши та детально проаналізувавши стан організації обліку на підприємстві, можна зробити наступні висновки. В цілому відмічаємо, що у товаристві облік автоматизований. З дати заснування, підприємство використовувало програмний продукт «1С: Предприятие», проте після прийняття Указу Президента від 16 квітня 2016 року, було прийнято рішення перейти на використання іншого програмного продукту. Хоча, якщо говорити, про приватний бізнес, то він має право самостійно вибирати, яким програмним забезпеченням користуватися.

24 жовтня 2023 року у Верховній Раді України було зареєстровано проект Закону України №10186 «Про заборону продажу на території України програмного забезпечення (електронних поставок) для податкового та бухгалтерського обліку, при створенні якого використано програмний код, написаний мовою країни-агресора».

Товариство з обмеженою відповідальністю «БРІОШ-ФУД» використовує програмний продукт «BAS Громадське харчування», всі права на нього належать

компанії «NetHelp» (Польща), даний продукт призначений для автоматизації різних ділянок обліку на підприємствах громадського харчування.

Програма надає реальну допомогу у виконанні багатьох функцій, які виконуються різними працівниками підприємства громадського харчування - технологами, кухарями, завідувачами виробництвом, комірниками, бухгалтерами, що відповідають за різні ділянки обліку.

Багаторівневий довідник номенклатури, дозволяє зберігати структурований список страв, заготовок і продуктів. Додані види номенклатури: страва, заготівля, матеріал, продукція, технологічний. Введені додаткові одиниці виміру.

По складах може вестися кількісний або кількісно-сумовий облік. У першому випадку оцінка товарів і матеріалів, для цілей бухгалтерського і податкового обліку, не залежить від того, з якого складу вони отримані.

Для страви можна використовувати кілька рецептур з можливістю вибору потрібної в момент приготування. При цьому допускається використання схеми «страва в страві». Кількість рівнів вкладеності не обмежена. Склад страви і технологія його приготування зберігаються в документі «Рецептура». Для цього документа передбачено друковані форми «Калькуляційна картка» і «Технологічна карта».

Для інгредієнтів, що входять до складу страви, можна вказати список замінників продуктів (аналогів). Цей список використовується при нестачі вихідного продукту і враховується при списанні продуктів і складанні калькуляційних карток. Вихідний продукт і його аналог можуть бути взаємозамінні.

Приготування страв і списання продуктів оформляються документом «Випуск продукції». За допомогою цього ж документа можна отримати звіти про брак інгредієнтів, необхідних для приготування зазначених страв.

У програмі розроблений особливий режим обліку продуктів, витрата яких в перерахунку на одну порцію надзвичайно мала. До числа таких продуктів можна віднести, наприклад, спеції, сіль, цукор. Щоб уникнути похибки округлення, при оформленні приготування страв, ці продукти не списуються, а накопичуються в

спеціальному реєстрі «Спеції». Ці продукти списуються в кінці звітної періоду документом «Списання спецій».

Рахунки, на яких обліковуються товарно-матеріальні цінності, можуть бути співставленні різним видам номенклатури. Кожному виду номенклатури (товар, страва, матеріал) можна встановити свої рахунки обліку, що дозволить списувати у виробництво не тільки товари з 28-го рахунку, а й матеріали з 201-го.

Для опису моделі бухгалтерського обліку використовуються наступні види об'єктів метаданих:

*Константи – призначені для зберігання постійної або умовно- постійної інформації, але можуть застосовуватися для зберігання змінюваних в часі даних (назва підприємства, ПІБ головного бухгалтера);

*Довідники – призначені для зберігання відомостей про безліч однорідних об'єктів. Кожен довідник являє собою список однорідних об'єктів предметної області: працівників, контрагентів, номенклатури матеріально-виробничих запасів і т.д. Окремі об'єкти довідника називаються елементами довідника. Елементи можуть бути об'єднані в групи;

*Перерахунки – призначені для опису наборів постійних значень, які не змінюються користувачем в процесі роботи з програмою, наприклад, для опису груп основних засобів, видів руху грошових коштів, способів надходження активів і т. д.;

*Документи – призначені для відображення інформації про різні факти господарської діяльності організації. З їх допомогою реєструються операції по руху грошових коштів, отримання і відпуску матеріально - виробничих запасів, нарахування амортизації, формування фінансових результатів і т.д.;

*Плани видів характеристик – призначені для опису множин однотипних об'єктів аналітичного обліку. Наприклад, з їх допомогою описуються переліки видів субконто, налаштування користувачів і т.д.;

*Плани рахунків – використовуються для опису сукупності синтетичних рахунків, призначених для групування інформації про господарську діяльність організації за певними ознаками;

*Регістри відомостей – призначені для зберігання суттєвої для прикладної задачі інформації, склад якої розгорнуто по певній комбінації значень, а при необхідності – в часі. Це можуть бути ставки податків, дані про облікову політику для цілей бухгалтерського і податкового обліку, відомості про параметри амортизації і т. д.;

*Регістри накопичення – використовуються для зберігання інформації про наявність та рух матеріальних активів, грошових коштів і т. п. Ці об'єкти застосовуються для зберігання інформації про обчислені суми за кожен місяць. Суми ЄСВ і внески в ПФ по кожному працівнику окремо, вартість покупок і продажів, суми ПДВ, що підлягають сплаті постачальникам або отримання від покупців, і т. д.;

*Регістри бухгалтерії – використовуються в системі для того, щоб показати, яким чином інформація про господарські операції відображається в обліку. Цей об'єкт метаданих не існує сам по собі, він обов'язково пов'язується з конкретним планом рахунків конфігурації. Крім того, у властивостях реєстра вказується, чи підтримує реєстр кореспонденцію рахунків.

*Звіти – призначені для отримання результатної інформації за певним алгоритмом, описаним на вбудованій мові системи. За допомогою об'єктів даного виду інформація може надаватися в зручному для перегляду та аналізу вигляді.

*Обробки – призначені для виконання різних сервісних та регламентних дій над інформацією. За допомогою обробок проводиться завантаження і вивантаження різних даних, підбір номенклатури, при заповненні табличних форм документів, налаштування аналітичного обліку і т. д.

Моделлю предметної області або структурою метаданих називається сукупність взаємопов'язаних об'єктів метаданих, налаштованих на зберігання та обробку певної інформації. Зокрема, в редакції 2.1 рішення «BAS Бухгалтерія», реалізована модель для автоматизованого ведення бухгалтерського та податкового обліку підприємства.

Відповідно до порядку, встановленого на території України, господарюючі суб'єкти (крім кредитних і бюджетних організацій) використовують єдиний План

рахунків бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності організацій. На його основі і побудований той зумовлений план рахунків бухгалтерського обліку, який містить рішення «BAS Громадське харчування».

В режимі конфігурації в план рахунків введені ті рахунки бухгалтерського обліку, першого і другого рівня, які передбачені єдиним Планом рахунків, а також субрахунки, для яких в конфігурації передбачені спеціальні алгоритми обробки обліковується на них інформації. Такі рахунки називаються визначеними. У плані рахунків вони позначені жовтою точкою поруч з символом рахунку «Т».

При необхідності користувач може в режимі ведення обліку додати в план рахунків власні рахунки і субрахунки. Рахунки (субрахунки), введені в режимі ведення обліку, відрізняються від визначених відсутністю точки поруч з символом рахунку «Т».

Кожен рахунок і субрахунок комп'ютерного плану рахунків має номер (код), який формується за шаблоном. Перші три позиції зліва призначені для номерів рахунків першого порядку, дві позиції після точки – для номерів рахунків другого порядку (субрахунків), остання позиція в шаблоні – для рахунків третього порядку. Балансові та позабалансові рахунки комп'ютерного плану рахунків мають ті ж номери, які встановлені єдиним «Планом рахунків».

Важливу роль в налаштуванні комп'ютерного плану рахунків займає реквізит «Підпорядкований рахунку». Справа в тому, що поділ на рахунки і субрахунки – це всього лише наша інтерпретація того, що ми бачимо, переглядаючи комп'ютерний план рахунків на екрані. Насправді, без додаткової настройки програма вважає всі записи (рядки) плану рахунків самостійними, незалежними і рівноцінними. Реквізит «Підпорядкований рахунку» якраз і забезпечує зв'язок між рахунком і відкритими до нього субрахунками. У ньому вказується посилання на той рахунок, до якого відноситься даний субрахунок.

← → ☆ 281 (Рахунок бухгалтерського обліку)
×

Записати та закрити
Записати
Журнал проводок
Опис рахунку
Друк
Ще
?

Код рахунку: Підпорядкований рахунку: Вид рахунку:

Найменування:

☐ Позабалансовий
☐ Рахунок є групою і не вибирається в проводках

Види обліку по рахунку
☐ Валютний ☒ Податковий облік
☒ Кількісний ☒ податкових призначень ПДВ (з 2015)
☐ сум п/о (з 2015)

Види субконто

Додати
↑
↓
Ще

Найменування	Тільки обороти	Сумовий	Кількісний
Номенклатура	☐	☒	☒
Партії	☐	☒	☒
Склади	☐	☐	☒

Рисунок 2.2 - Реквізит «Підпорядкований рахунку» у комп'ютерного плану рахунків

Джерело: дані наведено на основі програмного забезпечення підприємства

Для кожного рахунку (субрахунку) комп'ютерного плану рахунків задається його вид по відношенню до балансу. Рахунок може бути визначений як активний, пасивний або активно-пасивний. У формі списку вид рахунку позначається в графі «Акт». відповідно буквами «А» (активний), «П» (пасивний) або «А/П» (активно-пасивний). Наприклад, рахунок 31 «Рахунки в банках, визначено як «активний», рахунок 43 «Резервний капітал» – як «пасивний», рахунок 372 «Розрахунки з підзвітними особа» - як «активно-пасивний». Ця характеристика використовується програмою для контролю залишків. При формуванні стандартних звітів «неправильне» сальдо по рахунку (субрахунку) показується червоним кольором зі знаком «мінус». Для користувача це служить сигналом для перевірки записів нарахунках.

Для ведення кількісного обліку по конкретному рахунку (субрахунку) в описі його властивостей встановлюється прапорець «Кількісний», в групі реквізитів «Облік за рахунком». У формі списку у таких рахунків в графі «Кількість» стоїть значок «v».

Якщо по рахунку (субрахунку) ведеться кількісний облік, то при введенні

проводки система запитує кількість, а суму проводки розраховує, як добуток ціни за одиницю (якщо вона задана) на кількість.

Нормативними документами може бути передбачено ведення на рахунку аналітичного обліку. Наприклад, на рахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами» облік необхідно вести по кожній підзвітній особі, на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» – за кожним постачальником та підрядником і т. д. При цьому, на деяких рахунках аналітичного обліку необхідно вести одночасно в декількох розрізах. Наприклад, на рахунку 201 «Сировина і матеріали» аналітичний облік необхідно вести за місцями зберігання матеріалів і окремим їх найменуванням, на рахунку 26 «Готова продукція» – по місцях зберігання та окремими видами готової продукції.

Найменування	Код	Артикул	Од.	% ПДВ	Код для ПН (по-умовч.)	Коментар
Блюда	10000000					
Заготовки	10000000					
Берлінське тістечко	10000003		шт	20%		
Вареники	00000014		пор	20%		
Десерт Капризна ді...	10000021		пор	20%		
Запеченный картоф...	00000018		пор	20%		
Кава	00000089		пор	20%		
Картопляне пюре	10000002		пор	20%		
Компот	10000003		пор	20%		
Сирники по-домашн...	10000019		шт	20%		
Смажена свинина з ...	10000002		пор	20%		
Суп пікантний з кре...	10000003		пор	20%		
Фруктова корзина	10000005		пор	20%		
Яловича каша/молль	10000003		пор	20%		

Рисунок 2.3 – Номенклатура готових страв товариства

Джерело: дані наведено на основі програмного забезпечення підприємства

Безпосередній зв'язок синтетичних і аналітичних рахунків встановлюється на етапі налаштування плану рахунків. Залежно від обраної моделі аналітичного обліку можливі два варіанти встановлення взаємозв'язку синтетичних і аналітичних рахунків. Вибір визначається вимогами щодо організації аналітичного обліку і застосовуваними моделями аналітичного обліку.

Разом з тим, під час налаштування параметрів рахунків для кожного

встановленого зв'язку між синтетичним і аналітичними рахунками, можна змінити підтримувані системою бухгалтерські підсумки.

Зокрема, при встановленому прапорці «Тільки обороти» система підтримує облік залишків в цілому по рахунку (субрахунку), але не підтримує їх по окремих об'єктах аналітичного обліку по даному виду субконто.

← → ☆ 281 (Рахунок бухгалтерського обліку) ×

Записати та закрити Записати Журнал проводок Опис рахунку Друк Ще ?

Код рахунку: 281 Підпорядкований рахунку: 28 Вид рахунку: Активний

Найменування: Товари на складі

☐ Позабалансовий

☐ Рахунок є групою і не вибирається в проводках

Види обліку по рахунку

☐ Валютний ☒ Податковий облік

☒ Кількісний ☒ податкових призначень ПДВ (з 2015)

☐ сум п/о (з 2015)

Види субконто

Додати ↑ ↓ Ще

Найменування	Тільки обороти	Сумовий	Кількісний
Номенклатура	☐	☒	☒
Партії	☐	☒	☒
Склади	☐	☐	☒

Налаштування підтримуваних підсумків

Рисунок 2.4 – Налаштування підтримуваних підсумків для аналітичного складського обліку

Джерело: дані наведено на основі програмного забезпечення підприємства

Ведення обліку в автоматизованій інформаційній системі має на увазі суцільну, безперервну, документально обґрунтовану і взаємопов'язану реєстрацію всіх здійснюваних в товаристві господарських операцій.

Згідно з основоположними принципами у програмі «BAS Громадське харчування» реалізована модель, згідно з якою всі бухгалтерські проводки (записи в регістрах бухгалтерії) формуються документами конфігурації.

Принципово можливо спроектувати документи, які будуть автоматично генерувати проводки всіх операцій, що фіксують факти господарської діяльності підприємства. Але на практиці це не завжди економічно вигідно. Можливі випадки, коли господарські операції поодинокі або лише зрідка повторюються,

наприклад видача працівникові позики або збільшення статутного капіталу. Для відображення таких операцій у конфігурацію включений спеціальний документ «Операція», з допомогою якого проводки можуть бути введені вручну або за попередньо налаштованим шаблоном.

Режим ручного введення відрізняється максимальною гнучкістю, оскільки дозволяє ввести будь-які проводки. Крім того, цей режим не вимагає попереднього налаштування і простий в освоєнні.

Найбільш зручним є спосіб реєстрації облікової інформації за допомогою документів. Режим використання налаштованих документів дозволяє автоматично генерувати проводки на підставі інформації, введеної в екранну форму документа.

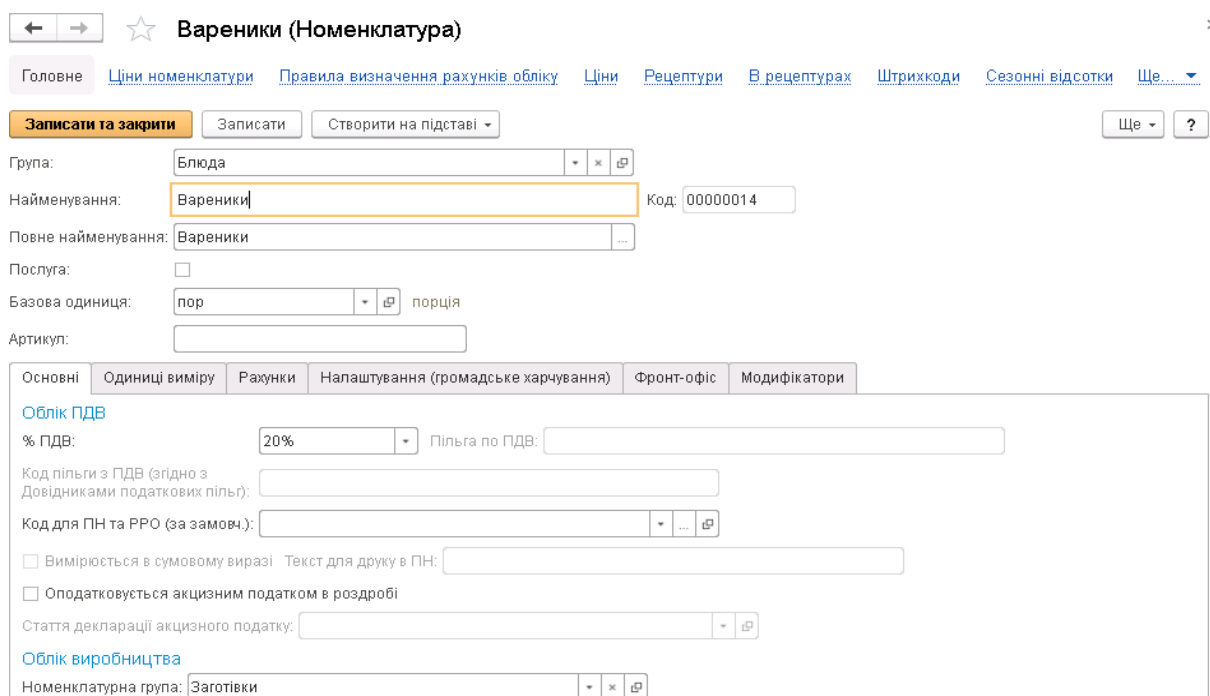
Проілюструємо перевагу формування бухгалтерських записів документами на наступному прикладі. При надходженні готівки до каси необхідно виписати прибутковий касовий ордер і відобразити операцію на бухгалтерських рахунках. При використанні комп'ютерного документа Прибутковий касовий ордер в екранну форму вводять ті ж реквізити, що і при виписці ордера вручну, але проводки формуються автоматично.

Перш ніж приступити до формування калькуляції страви, на прикладі «Вареники», введемо в інформаційну базу відомості про цю страву. Для цього в довіднику Номенклатура введемо новий елемент, що відповідає цій страві. Для цього виберемо розділ Громадське харчування склади і виробництво – група довідники і налаштування – Номенклатура і натиснемо на клавіатурі клавішу Insert.

На екрані з'явиться діалогове вікно Номенклатура (створення). Деякі поля цього вікна вже будуть заповнені, оскільки новий елемент довідника створюється в конкретній групі номенклатури Блюда, для якої задані значення за замовчуванням для знову створюваних елементів. Це такі поля, як Група, Вид номенклатури, Базова одиниця виміру, ставка ПДВ, стаття витрат.

У реквізиті Група буде обрана та група номенклатури, яка була відкрита в момент введення нового елемента. Цей реквізит залишиться незаповненим, якщо при введенні нового елемента курсор буде знаходитися в кореневій частині

списку елементів довідника Номенклатура. Цей реквізит можна редагувати. При зміні значення цього реквізиту елемент довідника буде переноситися в зазначену в цьому реквізиті номенклатурну групу.

← → ☆ **Вареники (Номенклатура)** ×

Головне [Ціни номенклатури](#) [Правила визначення рахунків обліку](#) [Ціни](#) [Рецептури](#) [В рецептурах](#) [Штрихкоди](#) [Сезонні відсотки](#) [Ще...](#)

Записати та закрити

Група:

Найменування: Код:

Повне найменування:

Послуга: ☐

Базова одиниця: порція

Артикул:

Основні

Облік ПДВ

% ПДВ: Пільга по ПДВ:

Код пільги з ПДВ (згідно з Довідниками податкових пільг):

Код для ПН та РРО (за замовч.):

☐ Вимірюється в сумовому виразі Текст для друку в ПН:

☐ Оподатковується акцизним податком в роздріб

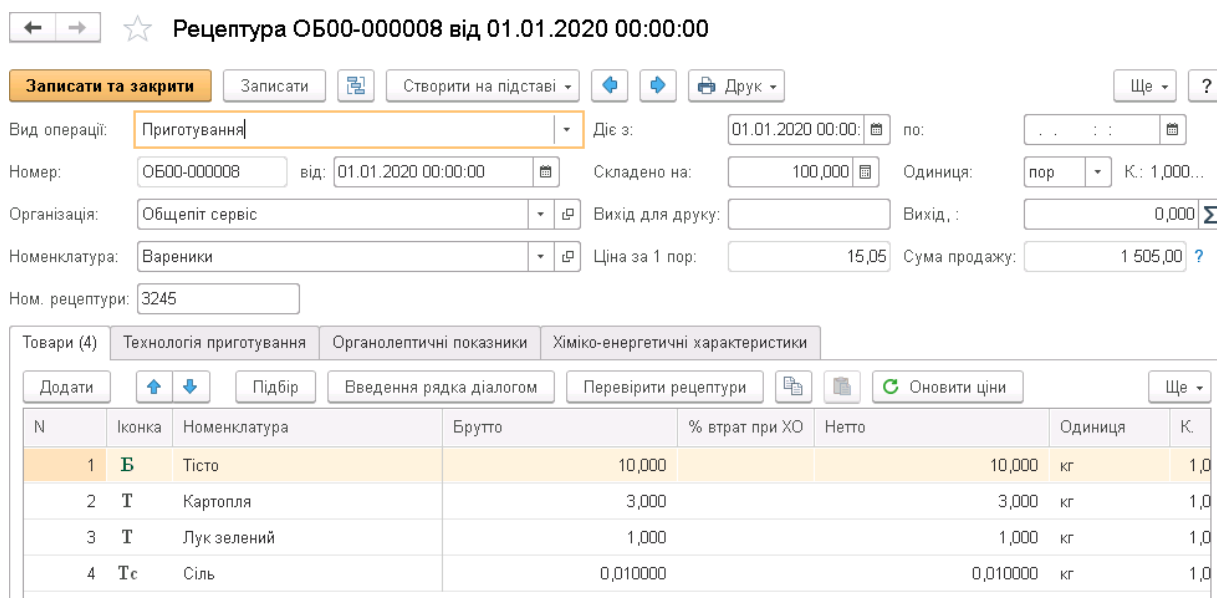
Стаття декларації акцизного податку:

Облік виробництва

Номенклатурна група:

Рисунок 2.5 – Налаштування номенклатури готової страви «Вареники»

Джерело: дані наведено на основі програмного забезпечення підприємства

← → ☆ **Рецептура ОБ00-000008 від 01.01.2020 00:00:00** ×

Записати та закрити

Вид операції: Діє з: по:

Номер: від: Складено на: Одиниця: К.:

Організація: Вихід для друку: Вихід:

Номенклатура: Ціна за 1 пор: Сума продажу:

Ном. рецептури:

Товари (4)

N	Іконка	Номенклатура	Брутто	% втрат при ХО	Нетто	Одиниця	К.
1	Б	Тісто	10,000		10,000	кг	1,0
2	Т	Картопля	3,000		3,000	кг	1,0
3	Т	Лук зелений	1,000		1,000	кг	1,0
4	Тс	Сіль	0,010000		0,010000	кг	1,0

Рисунок 2.6 – Рецептuru приготування готової страви «Вареники»

Джерело: дані наведено на основі програмного забезпечення підприємства

При роботі з програмою «BAS Громадське харчування», якщо окремий інгредієнт в даній рецептурі використовується в досить малій кількості і при його врахуванні необхідно уникнути помилки при округленні, необхідно встановити прапорець у полі Спеція. При цьому кількість розрядів збільшується до шести знаків після коми.

У програмі дуже добре налаштовано облік надходження продуктів на склад, але оскільки необхідності в організації складського господарства не має, але проведення документів потрібне.

← → ☆ Рухи документа: Надходження товарів і послуг ОБ00-000001 від 13.10.2020 10:16:34

Записати і закрити Оновити

☐ Ручне коригування (дозволяє редагування рухів документа)

Бухгалтерський та податковий облік (7) Очікуваний і підтверджений ПДВ придбав (2) Придбання податковий облік (2) Ціни номенклатури (1)

Період	Дебет	Под. облік Дт	Кредит	Под. облік Кт	Сума
13.10.2020	201 Кіл.: 3,000		631		175,00
	1 Картопля	Опод. ПДВ	База "Продукты"		Оприбутковані ТМЦ
	Надходження товарів і послуг ОБ00-000001...		ОС-08/015		
	Основний склад		Надходження товарів і послуг ОБ00-000001...		
13.10.2020	6442		631		35,00
	2 База "Продукты"		База "Продукты"		ПДВ - податковий кредит (товари), перша подія
	ОС-08/015		ОС-08/015		
	<...>		Надходження товарів і послуг ОБ00-000001...		
13.10.2020	201 Кіл.: 1,000		631		25,00
	3 Лук зелений	Опод. ПДВ	База "Продукты"		Оприбутковані ТМЦ
	Надходження товарів і послуг ОБ00-000001...		ОС-08/015		
	Основний склад		Надходження товарів і послуг ОБ00-000001...		
13.10.2020	6442		631		6,00

Рисунок 2.7 – Рух документа: надходження товарів і послуг у Виробництво
Джерело: дані наведено на основі програмного забезпечення підприємства

Перш ніж приступити до продажу випущених страв, необхідно призначити для них роздрібну ціну. Для цього слід скористатися документом Установка цін номенклатури (розділ Громадське харчування продажі, – група Продажу – Установка цін номенклатури). У полі Тип цін потрібно вибрати наперед визначене значення «роздрібна ціна».

← → ☆ **Встановлення цін номенклатури 00-00000001 від 01.01.2020 12:00:00**

Провести та закрити Записати Провести Зміна цін номенклатури

Номер: 00-00000001 від: 01.01.2020 12:00:00

Група тип цін
Тип цін: Роздрібна ☐ Реєструвати нульові ціни

Параметри групового розрахунку
Розрахунок цін від: Від базового типу цін Базовий тип цін:

% націнки: 0,00 3 номенклатури: ☐ Округляти до:

☒ Не проводити нульові значення

Додати ↑ ↓ ↕ ↕ Заповнити Підбір Змінити Перерахувати за відсотком

№	Номенклатура	Ціна	Валюта	Одиниця	К.	%
1	Масло вершкове 73%	250,00	грн	кг	1,000000	
2	Сир нежирний 1%	300,00	грн	упак	1,000000	
3	Сирники по-домашньому	30,00	грн	шт	1,000000	
4	Сир 9%	350,00	грн	упак	1,000000	
5	Десерт Капризна дівиця	100,00	грн	пор	1,000000	
6	Ківи	50,00	грн	кг	1,000000	
7	Полуниця	70,00	грн	кг	1,000000	

Рисунок 2.8 – Встановлення роздрібної ціни для готових справ

Джерело: дані наведено на основі програмного забезпечення підприємства

Звіт Калькуляції за період (розділ Громадське харчування склади і виробництво – Складські та виробничі звіти – Калькуляції за період) служить для калькулювання собівартості продукції в частині вартості списаних на її виробництво інгредієнтів. Звіт налаштовується за допомогою діалогового вікна налаштувань.

		Номер документа	Дата складання
Калькуляційна картка		0600-000008	31.10.2020
розрахунок на 100 пор			
Порядковий номер калькуляції, дата затвердження		№ від	
№ п / п	Продукти	Одиниця виміру	
	Найменування	Найменування	Код по ОКЕІ
1	2	3	4
1	Пісто	00000034	кг
2	Картопля	10000003	кг
3	Лук зелений	10000004	кг
4	Сіль	10000005	кг

Рисунок 2.9 – Приклад сформованого звіту «Калькуляційна картка»

Джерело: дані наведено на основі програмного забезпечення підприємства

Звіт Аналіз випуску продукції (розділ Громадське харчування склади і виробництво – Складські та виробничі звіти – Аналіз випуску продукції) служить для аналізу випуску продукції за обраний період. Звіт також можна формувати для аналізу випуску продукції в розрізі інгредієнтів, витрачених при виробництві страв. У першому випадку в угрупованні по стравах буде відображатися

підсумковий показник по кількості випущеної продукції; у другому випадку кількість випущеної продукції буде відображатися для кожного інгредієнта.

Таблиця 2.5 – Показники форми звіту «Аналіз випуску продукції»

Показники	Значення
Кількість інгредієнтанорма	Нормативна кількість інгредієнтів, витрачених на приготування всіх страв, в базових одиницях виміру.
Кількість інгредієнтафакт	Кількість інгредієнтів, витрачених на приготування всіх страв, в базових одиницях виміру.
Кількість страви	Залишок вироблених страв в базових одиницях виміру.
Сума	Сума списаного інгредієнта.
Кількість інгредієнтана блюдо	Фактична кількість інгредієнта, що припадає на блюдо.

Джерело: сформовано на основі програмного забезпечення підприємства

Існує можливість вибору показників звіту, настройки групування і відбору даних, додаткових полів звіту, варіантів оформлення тощо.

Звіт Аналіз продажів (розділ Громадське харчування продажі – Звіти реалізації та складські – Аналіз продажів) служить для отримання відомостей про фінансові та кількісні дані про реалізовані товари та надані послуги.

У додаткових налаштуваннях задається список рахунків, за якими аналізуються обороти. У звіт будуть виведені дані по зазначених у списку рахунках.

У програмі надана можливість ведення номенклатурного довідника з докладною інформацією по всіх напівфабрикатах, страв і товарів підприємства.

При необхідності можна враховувати харчову цінність і калорійність страв, сезонні відсотки і аналоги інгредієнтів.

Відмінним помічником для працівників стане можливість складання технологічних карт і ведення списку багаторівневих рецептур, в яких можна детально розписати технологію приготування страв, відсоток втрат при холодній і гарячій обробці, кількість інгредієнта нетто і вихід.

Розроблений в програмі для громадського харчування список взаємозамінних продуктів значно спрощує процес обліку залишків на складі і

дозволяє при дефіциті основного продукту вказати його аналоги. В такому випадку, при оформленні випуску продукції заміна відбудеться автоматично, без участі користувачів програми.

Таблиця 2.6 – Поля діалогового вікна настройки звіту «Аналіз продажів»

Поле	Вміст
Період	Період формування звіту
Організація	Організація, по якій буде сформовано звіт. Вибирається з довідника Організації. Якщо залишити цей реквізит незаповненим, звіт буде сформований по всіх організаціях.
Кількість	Кількість реалізованих одиниць номенклатури.
Собівартість	Собівартість реалізованої номенклатури.
ПДВ	Сума ПДВ до сплати від реалізації номенклатури.
Виручка	Сума виручки від реалізації номенклатури.
Відсоток націнки	Відсоткове співвідношення націнки до собівартості.
ФудКост	Ставлення собівартості товару до ціни.
Прибуток / Збиток	Фінансовий результат: різниця суми продажу і собівартості. Виводиться в дві колонки: в залежності від знака результат заноситься в колонку «Прибуток» або «Збиток».
Виводити послугита бізнес-ланчі	Якщо цей прапорець встановлений, то в звіті буде відображатися виручка від реалізації номенклатури, для якої встановлено вид номенклатури «Послуга» і «Бізнес-ланч».
Показники продажів без ПДВ	Якщо цей прапорець встановлений, показники продажів в звіті будуть відображатися за вирахуванням ПДВ.

Джерело: сформовано на основі програмного забезпечення підприємства

Рішення «BAS Громадське харчування» враховує всю специфіку підприємств даної галузі, що значно спрощує і прискорює проведення інвентаризації.

Для зручності в програмі підтримується робота з модифікаторами. Для страв можна додати необхідні модифікатори і отримати інформацію про їх підсумкову собівартість з урахуванням доповнень.

Реалізований в системі звіт по недовкладень при готуванні страв дозволяє контролювати дотримання рецептур з боку персоналу, поліпшувати якість страв і оптимізувати витрати продуктів.

Для власників (керівників) в системі представлена необхідна аналітична і регламентована звітність, на підставі якої можна оцінити показники діяльності підприємства, проаналізувати продажі і прийняти виважені рішення.

2.3 Наукові підходи до формування облікової політики та управлінської звітності

Успіх у реалізації обраної концепції управління витратами керівниками підприємств ресторанного господарства безпосередньо залежить від якості інформаційного забезпечення, основним джерелом якого є управлінський облік. Проте, економічна ситуація в країні, діяльність підприємств в умовах невизначеності призводить до стрімкої динаміки інформаційних потоків у розрізі витрат внаслідок постійних змін цін на сировину, паливно-мастильні матеріали, тарифів на комунальні послуги, витрати на ремонт, оренду приміщення та транспорту для потреб ресторанного господарства.

Це, в свою чергу, впливає на ускладнення процесу прийняття рішень щодо оптимізації витрат та ефективності використання ресурсів у процесі виготовлення продукції або надання послуг. Погоджуємося, що «з розвитком господарства ускладнюється структура організації, виникає диверсифікація продуктів і послуг, збільшуються обсяги грошових потоків, стає більш складним визначення доходів і витрат за окремими напрямками господарства».

Внаслідок цього постає потреба в організації такої системи обліку в підприємствах ресторанного господарства, яка б відповідала сучасним вимогам керівників в отриманні комплексної інформації про витрати для ефективного планування, контролю та ухвалення господарських рішень. Саме таку місію, вважаємо, в підприємствах ресторанного господарства повинен виконувати управлінський облік, вектор якого направлено на оптимізацію, а при сприятливих умовах і мінімізацію (із збереженням первинної якості продукту чи послуги) витрат, бо нарощування власних прибутків через підвищення цін вже не є актуальним методом ведення сучасного господарства.

Процес впровадження управлінського обліку витрат у бізнес-структури ресторанного господарства повинен бути чітко організований. Аналіз сучасної наукової літератури з питань організації обліку витрат для системи управління підприємств дозволив виявити основні проблеми впровадження управлінського обліку та можливі шляхи їх вирішення (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 – Проблеми впровадження управлінського обліку витрат підприємств ресторанного господарства та шляхи їх вирішення

№ з/п	Проблеми організації управлінського обліку	Можливі шляхи їх вирішення
1	Недостатній рівень розробленої методологічної бази для ведення управлінського обліку витрат за процесним підходом	Самостійна розробка методологічної основи організації управлінського обліку витрат. Доцільним є затвердження управлінської облікової політики щодо витрат, в якій визначено: *варіант побудови системи управлінського обліку; *Плану рахунків для управлінського обліку витрат; *бухгалтерські проведення для відображення витрат в управлінському обліку; *первинні документи, щодо визнання витрат, розробка графіку документообороту; *внутрішня управлінська звітність.
2	Застосування консервативних форм управління (реактивна форма управління, що характеризується вирішенням питань, які виникли на даний момент), що впливає на організацію діяльності	Впровадження проактивної форма управління, що характеризується планомірним веденням діяльності, побудованим на аналітичних прогнозах щодо виникнення критичних ситуацій в майбутньому з варіантами їх рішень. Ведення стратегічного управлінського обліку із розширенням інформаційної бази для прогнозування майбутніх витрат.
3	Орієнтація системи обліку виключно на виробництво та реалізацію власної продукції	Спрямовання управлінського обліку не тільки на фіксації фактів господарської діяльності та прийняття короткострокових рішень, але й на формуванні інформації внутрішнього та зовнішнього середовища для визначення і оцінки стратегічних варіантів дій
4	Впровадження переліку витрат, що орієнтується на плановий обсяг реалізації товарів та послуг	Складання гнучкого переліку витрат з урахуванням відхилень від плану як в межах перевиконання, так і його невиконання
5	Необхідність витрачати матеріальні й нематеріальні ресурси на організацію управлінського обліку, а саме – гроші й час.	Усвідомлення керівництвом щодо необхідності виділення матеріальних та нематеріальних ресурсів на організацію управлінського обліку як активного інструменту управління діяльністю підприємством для досягнення поставлених цілей та завдань.
6	Відсутність сформованих комунікаційних зв'язків між фінансовим відділом й менеджерами/відділом продаж	Організація бюджетування, планування платежів одночасно із визначенням порядку їх здійснення. Необхідність побудови чіткої структури платежів постачальникам враховуючи потреби складів, кухні, залу. Складання штатного розкладу.
7	Підбір спеціалістів з управлінського обліку	Проведення співбесід, організація семінарів, курсів, тренінгів для робітників облікової сфери з організації управлінського обліку.
8	Організація управлінського обліку витрат при використанні комп'ютерно-інформаційних технологій	Підбір персоналу з інформаційних технологій та спільна розробка алгоритму дії програми з оптимізації управлінського обліку витрат

Джерело: узагальнено автором шляхом аналізу доступних наукових публікацій

Розробки наукового дослідження з організації та методики управлінського обліку витрат підприємств ресторанного господарства сприятимуть усуненню визначених проблем в сучасних умовах трансформації та функціонування ринкової економіки.

Сучасний управлінський облік є гнучкою та динамічною системою, організованість якої залежать від чинників, обов'язкових до врахування: галузеві особливості діяльності підприємств ресторанного господарства, форму власності, обсяги виробництва, розмір підприємства, його структуру тощо.

Тому, для ведення бухгалтерського обліку витрат підприємств ресторанного господарства окреслено особливості їх функціонування та організаційно-технологічні характеристики.

Виявлені характерні ознаки допоможуть у розробці організаційних заходів щодо формування системи управлінського обліку витрат задля інформаційного сервісу власників та керівників усіх рівнів управління.

Підприємства ресторанного господарства, особливо це стосується суб'єктів приватного бізнесу, можуть самостійно визначати форми та системи організації управлінського обліку, оскільки він не регулюється з боку держави. Організація управлінського обліку передбачає використання внутрішніх регламентів і стандартів, основним із яких виступає облікова політика. Ми повністю погоджуємося з висловом науковців та практиків, що на сьогодні «поширеним є формальний підхід до створення та застосування облікових політик».

Як визначено в Законі України №996-XIV [19], облікова політика - сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності.

Керуючись Методичні рекомендації №635 від 27 червня 2013 року [13] підприємство самостійно на основі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку визначає за погодженням з власником (власниками) відповідно до установчих документів облікову політику підприємства, а також зміни до неї.

У розпорядчому документі про облікову політику наводяться принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більш ніж один їх варіант, а також попередні оцінки, які використовуються підприємством з метою розподілу витрат між відповідними звітними періодами. Одноваріантні методи оцінки, обліку і процедур до такого розпорядчого документа включати недоцільно.

З одного боку, облікова політика є елементом системи організації бухгалтерського обліку на підприємстві, з іншої сторони – базові її складові стосуються більше фінансового обліку та звітності. Вважаємо, що зазначений підхід не дозволяє своєчасно отримувати обліково-аналітичну інформацію про витрати, собівартість продукції (послуг), з метою ефективного управління діяльністю любого суб'єкта господарювання, в тому числі підприємств ресторанного господарства. Облікову політику, по праву називають єдиним організаційним регламентом для управлінського обліку витрат підприємства.

Сучасна облікова політика є свого роду генератором інформації про всі процеси господарської діяльності, а дані оперативного обліку про витрати завжди були і залишаються основою для контролю, аналізу, планування, а також розробки та реалізації управлінських рішень.

Звичайно, це пов'язано з тим, що одна з головних функцій бухгалтерського обліку – є інформаційна, тобто вона містить всю необхідну та достовірну інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі.

Керівники повинні бути забезпечені своєчасною інформацією, яка необхідна для управління витратами та отримання бажаних результатів в умовах зростання динамічності та непередбачуваності ринкового середовища.

Все це вимагає створення якісної інформаційної інфраструктури на підприємстві, важливою складовою якої є управлінська звітність. Адже в умовах

застосування комп'ютерних інформаційних програм, в програмі передбачені лише регламентовані звіти.

Для узагальнення інформації про витрати в підприємствах ресторанного господарства, регламентовані звіти, сформовані інформаційною системою, не можуть забезпечити деталізацію та оперативність інформації, яка суттєво впливатиме на прийняття управлінських рішень. Виходячи з цього, облікові регістри та управлінська звітність, як інформаційні носії, повинні формуватися виходячи з потреб внутрішніх користувачів. Перш ніж перейти до формування облікових регістрів та управлінських звітів, потрібно сформувати Таблицю інформаційних потреб внутрішніх користувачів щодо витрат підприємства ресторанного господарства. При цьому потрібна не лише інформація про види витрат згідно потреб та запитів користувачів, а й інформація про витрати, періодичність складання, споживачі, регістри обліку, управлінські звіти та їх змістове наповнення, тощо.

Звичайно всі ці моменти повинні бути прописані в обліковій політиці, чітко визначені виконавці, головне щоб вони були достатніми, але не перевантаженими. При розробці форматів управлінської звітності, в обов'язковому порядку необхідно враховувати:

- *цільове спрямування звіту;
- *адресність звіту;
- *оптимальність;
- *зрозумілість.

Наукові публікації та спілкування безпосередньо із підприємцями даної сфери бізнесу дозволили систематизувати інформацію управлінського обліку для прийняття рішень:

А. Управлінські відомості витрат:

- * Відомість обліку витрат за процесом постачання;
- * Відомість обліку витрат за процесом виробництва та його обслуговування;
- * Відомість обліку витрат за процесом реалізації;
- * Відомість обліку логістичних витрат з реалізації;
- * Відомість обліку використання паливно-мастильних матеріалів.

Б. Управлінські звіти про витрати:

* Управлінський звіт про витрати за процесами діяльності; * Управлінський звіт про витрати для прийняття рішень; * Управлінський звіт про логістичні витрати.

Ефект не розраховувався, але сутність пропозицій полягають в тому, що є можливість отримати деталізовану інформацію в розрізі видів витрат за кожним процесом господарської діяльності підприємства для управління витратами, визначення напрямів оптимізації витрат за кожним із процесів, при цьому забезпечення належного рівня якості продукції власного виробництва.

В таблиці 2.8 наглядно представлено формат внутрішнього звіту «Управлінський звіт про витрати за процесами діяльності, даний звіт надає інформацію про суму витрат за кожним із процесів діяльності та в цілому по підприємству, їх питому вагу в загальному обсязі витрат, можливості щодо їх скорочення.

Таблиця 2.8 – Управлінський звіт про витрати за процесами діяльності

Періодичність складання – постійна, один раз на місяць

Термін подання – на кожне 01 число місяця

Об'єкт – витрати підприємства за процесами

Витрати за господарськими процесами операційної діяльності	Витрати попереднього періоду		Витрати звітного періоду		% зростання (спаду)
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
процес постачання					
процес виробництва					
процес реалізації					
процес управління					
Разом витрати операційної діяльності		100,0		100,0	

Джерело: складено автором за офіційними даними об'єкта дослідження

Щоб мати повну інформацію щодо операційних витрат з метою прийняття управлінських рішень, нами запропоновано формат Управлінського звіту, який складається із двох розділів, в першому розділі розкривається інформація про структуру та суми операційних витрат, їх зміни; другий розділ передбачає

розрахунок обліково-аналітичних показників для формування висновків і пропозицій щодо витратності операційної діяльності, оптимізації витрат, тощо. Отримана власником (керівником) інформація запропонованого звіту сприятиме формуванню судження керівників про економічність і ефективність операційної діяльності підприємства, що вплине на його життєдіяльність в умовах ринку та конкуренції.

Подані в роботі, розроблені нами заходи щодо обліку витрат в управлінні діяльністю підприємств ресторанного господарства, враховуючи їх специфіку та структуру, дозволять побудувати раціональну систему обліку витрат та калькулювання собівартості продукції (послуг) при використанні сучасних методик і схем руху інформації про витрати з метою сталого розвитку підприємства.

РОЗДІЛ 3

ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

3.1 Оподаткування суб'єктів малого підприємництва, як ключовий аспект управління

Незважаючи на масштабну військову ситуацію в країні, українські власники бізнесу демонструють неабияку рішучість та стійкість. Згідно з останніми опитуваннями, приблизно 76% українських власників малого та середнього бізнесу планують розширювати свої підприємства у 2023 році.. Ця статистика відображає не лише дух підприємництва, що панує в країні, але й потенціал для зростання в секторі малого та середнього бізнесу.

Згідно з даними урядового порталу, підприємства малого і середнього бізнесу відіграють ключову роль в економіці України, створюючи приблизно 64% доданої вартості, працевлаштовуючи 81,5% зайнятих у підприємницькій діяльності та забезпечуючи 37% податкових надходжень.

Дана статистика наглядно підтверджує важливість малого та середнього бізнес-середовища України та значний їхній внесок у національний валовий продукт. У зв'язку з цим український уряд вживає заходів для створення більш сприятливого бізнес-середовища для цих суб'єктів господарювання. Правила бухгалтерського обліку та оподаткування були розроблені з метою підтримки розвитку малого та середнього підприємництва, створення атмосфери, сприятливої для підприємництва, а також стимулювання економічного відновлення та зростання.

Звичайно без інформації бухгалтерського обліку суб'єктам малого та середнього бізнесу важко розуміти своє фінансове становище, управляти операціями та приймати обґрунтовані рішення. Саме завдяки точному обліку, аналізу та інтерпретації фінансової інформації дані підприємства можуть

прокладати свій шлях до стабільної прибутковості. Крім того, належна практика бухгалтерського обліку гарантує, що підприємства дотримуються місцевих законів і нормативних актів, зменшуючи таким чином потенційні юридичні та фінансові ризики.

Розуміння та орієнтація у складному світі оподаткування є життєво важливим для малих підприємств. В Україні, як і в будь-якій іншій країні, податки неминучі. Однак податковий тягар та його складність можуть суттєво вплинути на діяльність та розвиток малого та середнього підприємництва. У зв'язку з цим, знання та ефективне вирішення податкових питань може суттєво вплинути на успіх бізнесу.

Мале підприємництво являє собою особливий вид економічної діяльності, що поєднує творчі здібності підприємця з інноваційними стратегіями. До суб'єктів малого підприємництва належать юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, а також фізичні особи, зареєстровані як фізичні особи-підприємці.

У загальній схемі бухгалтерського обліку та податкового законодавства малі підприємства відіграють важливу роль. Вони зобов'язані вести точний фінансовий облік і складати податкові декларації, що може бути складним і трудомістким процесом. Організація обліково-аналітичної роботи має важливе значення для виконання малим бізнесом регуляторних вимог. Це підкреслює їхнє місце в системі бухгалтерського та податкового обліку, підкреслюючи потребу в ефективній, дієвій та підтримуючій системі, яка б допомагала їм у виконанні цих зобов'язань.

Зазвичай система бухгалтерського обліку складається з облікової політики, форми бухгалтерського обліку та способу обробки облікової інформації.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку визначають облікову політику як сукупність принципів, основи, домовленостей, правил і процедур, прийнятих управлінським персоналом для складання та подання фінансової звітності.

Основним завданням прийнятої підприємством облікової політики є достовірне відображення діяльності підприємства, формування повної, об'єктивної та достовірної інформації про неї для цілей об'єктивного регулювання цієї діяльності в інтересах зацікавлених осіб. Підприємства повинні обирати і застосовувати з існуючих способів і варіантів ведення бухгалтерського обліку ті, які найкраще полегшують обліковий процес і сприяють формуванню повної та достовірної інформації про фінансовий стан підприємства. Облікова політика малого бізнесу формується шляхом вибору способів ведення бухгалтерського обліку з дозволених нормативними документами, та з урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів впливу.

Вивчення фактичних даних щодо методів ведення бухгалтерського обліку, які застосовуються на малих підприємствах, свідчить про те, що вимоги Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) є прийнятними для малих підприємств, оскільки вони надають керівництву право вибору при формуванні облікової політики. Однак деякі вимоги цих документів є занадто складними для застосування на практиці, особливо з огляду на те, що веденням бухгалтерського обліку може займатися сам власник малого підприємства.

Малі підприємства мають унікальні особливості в обліку, які включають зокрема: відображення господарських операцій в місяці, коли вони відбулися; використовувати різні плани рахунків бухгалтерського обліку для відображення своєї економічної діяльності; тощо. Особливості змін в обліку на період воєнного стану в Україні наведені у таблиці 3.1.

Для підтримки малого бізнесу в умовах війни уряд впровадив і має намір продовжувати впроваджувати ініціативи, які визначатимуть пріоритети та стимулюватимуть бізнес, а також внесуть певні зміни в систему обліку та оподаткування.

Зокрема Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо застосування норм в умовах воєнного стану» № 2173-IX від 01.04.2022 року був підписаний якраз з метою підтримки

різних типів підприємств у воєнний час. Закон пом'якшує вимоги до сплати податків, звільняє бізнес від фінансових санкцій за несвоєчасну сплату податків та скасовує податкові перевірки під час воєнного стану.

Таблиця 3.1 – Ключові вимоги спрощеної системи обліку в умовах воєнного стану

Зміна	Суть зміни
Подання звіту з єдиного податку	Декларація платника єдиного податку не заповнюється за період, у якому податок не сплачувався
Подання звіту з єдиного внеску	Звіт не подається протягом періоду, в якому внесок не сплачувався
Нарахування єдиного внеску на працівника, що мобілізований	Розрахунок здійснювався на підставі нарахованого доходу в межах максимальної величини, на яку нараховується єдиний внесок
Порядок сплати єдиного податку	Сплата єдиного податку здійснюється протягом 10 днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку подання податкової декларації
Податок на додану вартість	Звільнення зі слати податку на додану вартість, що знаходяться на третій групі оподаткування
Протермінування сплати податків чи подачі звітності	Платники податків, які спроможні своєчасно виконувати податкові обов'язки звільняються від відповідальності за несвоєчасне виконання своїх обов'язків.

Джерело: систематизовано автором

Зміни в податковому законодавстві привели до часткового збільшення податкового навантаження на малий бізнес, зокрема через введення квазіфіскальних платежів, які додають додатковий тягар для підприємців і обмежують їхні фінансові ресурси.

Загальна система оподаткування для малих підприємств в Україні має низку специфічних особливостей:

*відкритість для всіх видів діяльності. Підприємці, що використовують загальну систему оподаткування, можуть займатися будь-яким видом діяльності, що не заборонений законодавством. Вони також можуть мати необмежену суму доходу та кількість найманих працівників.

*відсутність податкових пільг. На відміну від деяких інших систем оподаткування, підприємці на загальній системі оподаткування не мають права на пільги або повне чи часткове звільнення від сплати певних податків і зборів.

*загальне оподаткування. Загальна система оподаткування включає сплату всіх видів податків і зборів, відповідно до податкового законодавства України.

*залежність від доходів і витрат. Головна перевага загальної системи оподаткування полягає в тому, що сума податків, що сплачуються, в основному залежить від обсягу отриманих доходів та здійснених витрат. Це означає, що якщо підприємець не отримав доходів за звітний період, він не сплачує відповідні податки.

*немає обмежень. Відрізняється від єдиного податку, при загальній системі оподаткування немає обмежень щодо обсягів реалізації, виду діяльності, кількості найманих працівників.

*складність. Основний недолік загальної системи оподаткування полягає в її складності. Підприємці повинні вести облік і документально підтверджувати свої доходи і витрати.

*підходить для нерегулярної діяльності. Загальна система оподаткування може бути вигідною для підприємців, що здійснюють свою діяльність не регулярно, а також при невисокій рентабельності продажів, оскільки об'єктом оподаткування є чистий прибуток (загальний дохід мінус витрати).

На відміну від загальної системи оподаткування, спрощена система оподаткування в Україні була створена з метою стимулювання підприємницьких ініціатив, зокрема за допомогою полегшення обліку та звітності, що сприяло вступу на ринок нових учасників, зокрема фізичних осіб-підприємців. З моменту введення, спрощена система оподаткування зазнала кардинальних змін, вони торкнулись таких аспектів, як: розмір єдиного податку, методика його обчислення, список податків, що замінюються єдиним податком, а також критерії, які визначають можливість для підприємств та фізичних осіб-підприємців застосовувати спрощеної системи оподаткування. В загальному підсумку, спрощена система оподаткування представляє собою унікальний податковий механізм, що дозволяє замінити платіж окремих податків і зборів визначених у Податковому Кодексі України, сплатою єдиного податку.

На сьогодні в Україні згідно податкового законодавства визначено 4 групи платників єдиного податку, та хоча спрощена система має ряд своїх переваг разом з тим, вона має і суттєві недоліки, які можуть створювати проблеми під час кризових ситуацій.

В умовах воєнного стану спрощена система оподаткування зазнала кардинальних змін, розглянемо основні з них в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Ключові зміни в умовах воєнного стану спрощеної системи оподаткування

Зміни	Сутність зміни
Звільнення від оподаткування єдиним податком	З 1 квітня 2022 року і до припинення воєнного стану в Україні, підприємці не зобов'язані сплачувати єдиний податок
Звільнення від оподаткування єдиним соціальним внеском	З 1 березня 2022 року і до закінчення (скасування) воєнного стану в Україні, а також протягом 12 місяців після цього, підприємці мають право не нараховувати, не обчислювати і не сплачувати єдиний податок за себе
Звільнення від єдиного соціального внеску найманих працівників, що призвані до Збройних Сил України	Підприємці звільнені від сплати єдиного соціального внеску за найманих працівників, що призвані до Збройних Сил України
Ставка єдиного податку	Для платників 3 групи ставка єдиного податку становить 2% від доходу. Підприємці мають можливість продовжити працювати за цією ставкою або обрати 3 групу платників єдиного податку із загальними правилами обрання системи оподаткування.
Перехід на 3 групу єдиного податку	Підприємці можуть обрати або перейти на 3 групу єдиного податку (2% від доходу) шляхом подання заяви до Деявної податкової служби в паперовій або електронній формі
Припинення статусу платника податку	Припинення статусу платника єдиного податку 3 групи відбувається автоматично після закінчення або скасування воєнного стану. Фізичні особи-підприємці мають право самостійно відмовитися від застосування особливостей оподаткування, це відбувається з першого числа місяця наступного за місяцем прийняття ним, такого рішення.
Відновлення ставки 5%	Фізичні особи-підприємці повертаються до сплати єдиного податку за ставкою 5% при дотримання обмежень щодо обсягу доходу, який не повинен перевищувати 7 818 900 гривень.
Протермінування сплати податків чи подачі звітності	Платники податків, які вчасно виконують свої податкові зобов'язання, звільняються від відповідальності за несвоєчасне виконання обов'язків.

Джерело: систематизовано автором

Представлені в таблиці зміни, разом з тим не усувають тих недоліків які має спрощена система оподаткування, зупинимося на окремих з них:

= обмежене право на застосування. Тобто система має обмеження на види економічної діяльності, які можуть бути оподатковані за спрощеною системою, а також обмеження на розмір доходу та кількість працівників. Це в свою чергу, може спричинити обмеження відносно тих платників податку, які бажають або виявили бажання скористатися спрощеною системою оподаткування в умовах воєнного стану.

= нечіткий поріг доходу. Тобто існує невизначеність, яким чином буде розраховуватися поріг доходу, наприклад після закінчення воєнного стану, тощо. Зокрема, це може привести до певної запутаності та ускладнити процес планування фінансових потоків та податкових зобов'язань.

= відсутність автоматичного переходу. Чинним законодавством не передбачено такої можливості переходу на особливий режим оподаткування, а це в свою чергу може призвести до затримки виконання податкових зобов'язань.

Таким чином, можна констатувати з одної сторони зміни що відбуваються відносно спрощеної системи оподаткування, викликані перш за все військовим станом, з іншого боку це неминуче, щоб задовольнити потреби економіки і суспільства. На сьогодні спрощена система оподаткування надає можливість замінити низку податків єдиним податком, що відповідно знижує податкове навантаження, проте малий бізнес має додаткові бюджетні навантаження, що створює непрозорі умови для створення нових та функціонування діючих суб'єктів малого підприємництва. Крім того, діючі обмеження у вигляді граничних показників, не роблять дану систему оподаткування універсальною.

Тому напрошується загальний висновок, досліджуваному товариству з обмеженою відповідальністю «БРЮШ-ФУД» на сьогодні ми рекомендуємо залишатися на загальній системі оподаткування.

3.2 Оцінка діючої системи оподаткування товариства

Товариство з обмеженою відповідальністю «БРІОШ-ФУД» скориставшись правом вільного вибору системи оподаткування – зупинило свій вибір на загальній системі оподаткування, при цьому підприємство зобов'язане зареєструватися та сплачувати: податок на прибуток підприємства (18 %), податок на додану вартість (20 %), єдиний соціальний внесок, військовий збір, податок на землю та туристичний збір (його запроваджує орган місцевої влади у найбільш привабливих для туристів містах), тощо.

Перевага загальної системи оподаткування над спрощеною у визначенні ставки оподаткування – чистого доходу, тобто доходу з відрахуванням витрат. У цій системі, якщо ресторанне підприємство без прибутку або збиткове, податок на прибуток не стягують.

Платники єдиного податку сплачують цей податок незалежно від результатів діяльності підприємства та без обмежень обсягу річного доходу, кількості найманих працівників, видів діяльності, форми розрахунків і суб'єктів, яким продають товари або надають послуги.

Недолік загальної системи оподаткування – у складній, часто суперечливій формі документальної звітності.

Як ми відзначали раніше, правилами роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства, визначено, що заклад ресторанного господарства – організаційно-структурна одиниця у сфері ресторанного господарства, яка здійснює виробничо-торговельну діяльність: виробляє і (або) доготовляє, продає і організовує споживання продукції власного виробництва і закупних товарів, може організовувати дозвілля споживачів.

Розрахунки за продукцію й надані послуги в закладах (підприємствах) ресторанного господарства можуть здійснюватися за готівку та/або в безготівковій формі (платіжні картки, платіжні чеки тощо) із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій (електронний контрольно-касовий апарат,

електронний контрольно-касовий реєстратор, комп'ютерно-касова система тощо) або зареєстрованих у встановленому порядку розрахункових книжок.

Оскільки, товариство підлягає обов'язковій реєстрації, як платник податку на додану вартість, то воно подало до відповідного органу Державної податкової служби м. Житомира реєстраційну заяву платника податку на додану вартість (форма №1-ПДВ) за місцем реєстрації юридичної особи. Як визначено у статті 183 Податкового Кодексу України, заява повинна бути подана до контролюючого органу не пізніше 10 числа календарного місяця, що настає за місяцем, в якому вперше досягнуто обсягу оподаткованих операцій, тобто більше 1, 0 млн. гривень.

Обов'язковою вимогою щодо формування реєстраційної заяви є зазначення підстави для реєстрації особи, як платника податку.

Об'єкт дослідження у заяві зазначив наступну причину реєстрації: «Загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню згідно з розділом V Кодексу, у тому числі з використанням локальної або глобальної комп'ютерної мережі, нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує встановлену статтею 181 розділу V Кодексу суму (без урахування податку на додану вартість), крім особи, яка є платником єдиного податку першої - третьої груп» (пункт 181.1 статті 181 розділу V Податкового Кодексу).

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, веде реєстр платників податку, в якому міститься інформація про осіб, зареєстрованих як платники податку.

Об'єктом оподаткування є операції платників податку з постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України.

Датою виникнення податкових зобов'язань з постачання товарів/послуг вважається дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше:

- а) дата зарахування коштів від покупця/замовника на рахунок платника податку ;
- б) дата відвантаження товарів;

База оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх договірної вартості з урахуванням загальнодержавних податків та зборів.

Ставки податку встановлена від бази оподаткування в розмірі 20 відсотків. До податкового кредиту відносяться суми податку, сплачені/нараховані при здійсненні операцій з придбання або виготовлення товарів та послуг.

Датою віднесення сум податку до податкового кредиту, як зазначено в пункті 198.2 вважається дата тієї події, що відбулася раніше:

- *дата списання коштів з рахунку платника податку;

- *дата отримання платником податку товарів/послуг.

ТОВ «БРІОШ-ФУД» нараховує податкові зобов'язання виходячи з бази оподаткування, та складає не пізніше останнього дня звітного (податкового) періоду і реєструє в Єдиному реєстрі податкових накладних зведену податкову накладну за товарами/послугами, придбаними/виготовленими з податком на додану вартість.

Сума податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду та сумою податкового кредиту такого звітного (податкового) періоду.

Система електронного адміністрування податку на додану вартість забезпечує автоматичний облік в розрізі платників податку суми податку, що містяться у складених та отриманих податкових накладних та розрахунках коригування, зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Всім платникам податку, в тому числі і нашому товариству, автоматично відкрито рахунки в системі електронного адміністрування податку на додану вартість.

На дату виникнення податкових зобов'язань платник податку – підприємство «БРІОШ-ФУД», складає податкову накладну в електронній формі з використанням кваліфікованого електронного підпису..

Звітним (податковим) періодом є один календарний місяць. Податкова декларація подається за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює календарному місяцю, протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

Сума податкового зобов'язання, зазначена платником податку в поданій ним податковій декларації, сплачується протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку.

Об'єкт дослідження обрав для себе загальну систему оподаткування, звичайно вона має свої позитивні та негативні сторони. До 2017 року товариство з обмеженою відповідальністю «БРІОШ-ФУД» за даними фінансової звітності мало позитивний фінансовий результат – прибуток.

Як визначено в розділі III Податкового Кодексу України «об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності (стаття 134).

Для цілей оподаткування до річного доходу від будь-якої діяльності, визначеного за правилами бухгалтерського обліку, включається дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інші операційні доходи, фінансові доходи та інші доходи.

Податок нараховується платником самостійно, базова (основна) ставка податку на прибуток становить 18 відсотків.

Згідно додатку до магістерської роботи «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва за 2017 рік» у 2016 році товариство отримало фінансовий результат до оподаткування в сумі 779,7 тис. грн., відповідно було нарахована і сплачено 175,4 тис. грн.. податку на прибуток. У 2017 та наступних роках, які були взяті для дослідження товариство з обмеженою відповідальністю «БРІОШ-

ФУД» мало збиток, то відповідно фінансовий результат до оподаткування мав від'ємний результат.

Крім вище зазначених загальнодержавних податків, підприємство утримує і перераховує до відповідного бюджету податок з доходів фізичних осіб та військовий збір з нарахованих/виплачених доходів найманих працівників.

Керуючись вимогами статті 163 Податкового Кодексу України об'єктом оподаткування резидента податком на доходи фізичних осіб є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід.

Базою оподаткування є загальний оподатковуваний дохід, тобто будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований (виплачений, наданий) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду.

До загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку як правило, включаються доходи у вигляді заробітної плати, нараховані (виплачені) платнику податку відповідно до умов трудового договору (контракту); а також суми винагород та інших виплат, нарахованих (виплачених) платнику податку відповідно до умов цивільно-правового договору.

При цьому потрібно враховувати, що при визначенні бази оподаткування враховуються всі доходи платника податку, отримані ним як у грошовій, так і негрошовій формах.

Податковим кодексом передбачено, що кожен найманий працівник, як платник податку на доходи фізичних осіб, має право на податкову знижку, при цьому повинні бути наявні документально підтверджені підстави для нарахування податкової знижки із зазначенням конкретних сум.

Ставка податку на доходи фізичних осіб становить 18 відсотків бази оподаткування щодо доходів, нарахованих (виплачених, наданих) у тому числі, але не виключно у формі: заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами.

Оподаткування доходів, нарахованих (виплачених, наданих) платнику податку податковим агентом, тобто самим підприємством.

Податковий агент, який нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок із суми зазначеного доходу за його рахунок, використовуючи відповідну ставку податку.

Податок сплачується (перераховується) до відповідного бюджету під час виплати оподаткованого доходу єдиним платіжним документом. Банки, небанківські надавачі платіжних послуг приймають платіжні документи на виплату доходу лише за умови одночасного подання платіжної інструкції на перерахування цього податку до відповідного бюджету або платіжної інструкції на зарахування коштів у сумі цього податку на єдиний рахунок, визначений Кодексом.

З метою забезпечення фінансування заходів з підвищення обороноздатності держави тимчасово з 3 серпня 2014 року Законом України від 31 липня 2014 року № 1621-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України» в Україні введено військовий збір [18].

З моменту його запровадження планувалося надати відповідному збору тимчасовий характер і встановити термін його дії до 1 січня 2015 року. Однак, Законом України від 28 грудня 2014 року № 71-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України», який набрав чинності з 1 січня 2015 року, термін дії військового збору продовжений, а тимчасовий характер його дії замінено на невизначений час.

У вітчизняному законодавстві військовий збір визначено як загальнодержавний податок.

З аналізу положень законодавства, яке регламентує механізм його впровадження, можна виділити наступні сутнісні особливості даного збору:

1. запровадження військового збору зумовлено особливими обставинами та нетиповими умовами існування країни на певному етапі її історичного розвитку, а також – складною економіко-політичною ситуацією в країні;

2. військовий збір має цільову спрямованість, але надходження від справляння військового збору зараховуються не до окремого цільового фонду, а до державного бюджету.

3. його дія має тимчасовий характер, а справляння збору передбачено до набрання чинності рішенням Верховної Ради України про завершення реформи Збройних Сил України;

4. характеризується встановленням фіксованої ставки збору.

Основним нормативно-правовим актом, що визначає механізм сплати військового збору, є Податковий Кодекс України. Однак, спеціального розділу, який регламентує порядок і умови виконання зобов'язань щодо сплати такого збору, відсутній. У зв'язку з цим, при характеристиці даного збору застосовуються загальні положення, визначені пунктом 16 підрозділу 10 розділу XX Податкового Кодексу, а також ті положення, який регламентують порядок сплати податку на доходи фізичних осіб.

Таблиця 3.3 – Відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з нарахування та утримання податків із заробітної плати у ТОВ «БРІОШ-ФУД»

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Нараховано заробітну плату:		
	виробничому персоналу кухні	23	661
	адміністративному персоналу	92	661
	персоналу збуту продукції	93	661
2	Проведені нарахування на заробітну плату єдиного соціального внеску:		
	виробничого персоналу кухні	23	65
	адміністративного персоналу	92	65
	персоналу збуту продукції	93	65
3	Утримано із заробітної плати податок на доходи фізичних осіб	661	641
4	Утримано із заробітної плати військовий збір	661	641
5	Виплачено заробітну плату	661	311
6	Перераховано утримані/нараховані суми податків до бюджету	641	311

Джерело: узагальнено автором за даними бухгалтерського обліку товариства

Особливістю військового збору є його фіксована ставка, розмір якої становить 1,5 відсотка від об'єкта оподаткування, який, в свою чергу, не залежить

від об'єктивних та суб'єктивних факторів. У відповідності з положеннями Податкового Кодексу України нарахування, утримання та сплата (перерахування) збору до бюджету здійснюються у порядку, встановленому статтею 168 Кодексу.

В таблиці 3.3 наглядно відображено господарські операції пов'язані з утриманням та сплатою податків (зборів) пов'язаних з оплатою праці працівників ресторанному бізнесі.

Всі ми є свідками, що в Україні за останні кілька років відбулися величезні соціальні та економічні зміни. Єдина система соціальних відрахувань є однією з найважливіших ініціатив уряду щодо забезпечення більш справедливого та ефективного розподілу ресурсів для всіх громадян. Ця система дозволяє людям робити свій внесок відповідно до своїх здібностей, а також гарантує, що ті, хто потребує допомоги, отримують її від уряду.

Єдина система соціальних відрахувань допомагає створити більш стабільну та квітучу економіку для всіх українців. Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) – це те, що спонукає людей робити фінансовий внесок, а також надає їм доступ до основних послуг, таких як охорона здоров'я, освіта та житло. Крім того, ця єдиноподаткова система допомагає також знизити рівень корупції в Україні, забезпечуючи належне відстеження та звітність всіх внесків.

Внесок на соціальні потреби розраховується від мінімальної оплати праці, встановленої державою. Відсотки ЄСВ можуть відрізнятися для різних категорій підприємств та підприємців. Загальна ставка була і залишається на рівні 22% від мінімального окладу 6700 гривень та складає 1474 гривень. Це і є мінімальна ставка ЄСВ для бізнесу, що працює без пільг.

Відповідні зміни закладено в державний бюджет на 2024 рік. Мінімальну зарплату в 2024 році підвищуватимуть двічі: з 1 січня – до 7 100 грн. за місяць або 42,6 грн. за годину; з 1 квітня – до 8 000 грн. у місячному розмірі або у погодинному розмірі – до 48 грн.

Всі підприємства мають однаковий термін сплати щоквартального ЄСВ (до 20 числа місяця, що настає за кварталом). Іншими словами, як платники єдиного податку, так і суб'єкти господарювання на загальній системі оподаткування

сплачують єдиний соціальний внесок в однакові терміни. При цьому є одна умова, яка передбачена пунктом 6 розділу 4 Інструкції, затвердженої Міністерством фінансів України від 20 квітня 2015 року №449, яким передбачено перенесення строків сплати ЄСВ, якщо граничний строк сплати єдиного внеску припадає на святковий або неробочий день. А також у випадках, коли граничний строк сплати припадає на вихідний день.

Крім того Міністерством фінансів України ухвалено наказ №773 від 15 грудня 2020 року, який набрав чинності з 01 січня 2021 року та вніс зміни до наказу №4 від 13 січня 2015 року щодо форми податкового розрахунку №1ДФ та порядку його заповнення.

Податковий розрахунок (форму № 1ДФ) заповнюють податкові агенти, які нараховують (виплачують, надають) доходи (у грошовій або негрошовій формі) фізичній особі й зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати ПДФО і військовий збір.

Тобто новий Податковий розрахунок містить суми податку на доходи фізичних осіб, військового збору та єдиного соціального внеску.

Безпосередньо сама форма розрахунку складається із заголовної частини, що містить інформацію про роботодавця, його працівників (та інших фізичних осіб-платників податків) та структури розрахунку, і основної (розрахункової) таблиці, що складається з наступних трьох розділів:

Розділ 1. «Дохід працівника та нарахування єдиного внеску з розбивкою по місяцях за звітний квартал».

Розділ 2. «Розрахунок грошового забезпечення та нарахування ЄСВ, допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами військовослужбовців, поліцейських осіб рядового і керівного складу з розбивкою по місяцях за звітний квартал (крім військовослужбовців строкової військової служби».

Розділ 3. «Розрахунок заробітної плати та нарахувань єдиного внеску для патронатних вихователів, прийомних батьків і батьків-вихователів, з розбивкою по місяцях за звітний квартал».

Законодавцем визначено максимальну базу нарахування єдиного соціального внеску у 2023 році складає суму 100500 гривень, виходячи з цього максимальна сума єдиного соціального внеску становитиме 22110 гривень.

Таким чином, об'єкт дослідження в особі його власника досить вдало прорахували ефективність перебування товариства на загальній системі оподаткування. Планових документальних перевірок податковою службою за досліджуваний період не проводилося, а камеральні перевірки порушень податкового законодавства не виявили. Що підтверджує той факт, що бухгалтерія підприємства працює законно, злагоджено, рівень кваліфікації достатньо високий.

3.3 Удосконалення системи оподаткування ресторанного господарства України

Фіскальна функція податкової системи України є механізмом непрямого державного регулювання ресторанного господарства. Вона дозволяє формувати джерела поповнення державного бюджету та опосередковано впливає на діяльність суб'єктів господарювання. Щоб знизити податкове навантаження, суб'єкти господарювання ресторанного господарства постійно перебувають в пошуках тіньових схем зниження обсягів товарообігу та величини прибутку. У результаті таких дій держава отримує податкові надходження в меншому обсязі, отже постає питання розробки більш дієвих механізмів оподаткування ресторанного господарства.

Питанням оподаткування підприємств ресторанного господарства в Україні не приділено належної уваги, оподаткування діяльності підприємств ресторанного господарства здійснюється на загальних засадах, що не враховує специфіки даного виду економічної діяльності. Тому постає потреба дослідження специфіки оподаткування саме ресторанного господарства та розробки рекомендацій щодо її вдосконалення.

У системі державного регулювання ринкової економіки особливе місце належить податкам. Під податком розуміють обов'язковий платіж, що

стягується з організацій і фізичних осіб з метою фінансового забезпечення діяльності держави і комунальних утворень для виконання ними своїх функцій. Соціально-економічний зміст податків розкривається в їхніх функціях, основні з яких: фіскальна, перерозподільна, контрольна та регулююча (стимулююча). Як економічна форма та важливий регулятор взаємовідносин між підприємницькими структурами, громадянами, з одного боку, та державою - з іншого, податкова системи в ринкових умовах стає, по суті, єдиним гнучким засобом державного впливу на підприємницьку діяльність і контролю за формуванням і розподілом фінансових результатів суб'єктів господарювання.

Підприємства ресторанного господарства, згідно із Податковим Кодексом України, можуть сплачувати податки як за загальною, так і за альтернативною – спрощеною системою оподаткування, обліку і звітності. Спрощена система оподаткування є високо привабливою у ресторанному бізнесі, бо звільняє платників єдиного податку від податку на прибуток підприємства, податку на доходи фізичних осіб у частині доходів, отриманих за наслідками здійснення господарської діяльності фізичної особи, податку на додану вартість (за винятком осіб, що вибрали ставку єдиного податку 3% або 7%), земельного податку, та деяких інших.

Цей факт сприяє уявному подрібненню суб'єктів ресторанного господарства в Україні, приховуванню реальних доходів і прибутків підприємців, тінізації діяльності з метою отримання найбільш високих податкових преференцій.

Фізичні особи підприємці (далі - ФОП), що є суб'єктами ресторанного господарства підпадають під другу групу платників єдиного податку. Це - суб'єкти підприємницької діяльності, що використовують не більше 10 найманих працівників, з річним оборотом підприємства - не більше за 1,5 млн. грн. Максимальна ставка оподаткування для другої групи платників єдиного податку становить 243,6 грн. на місяць. Це дуже вигідно для підприємців, що займаються ресторанним господарством, та водночас не завжди справедливо, адже таку ставку має сплатити і закусочна на 2-3 столи, і більш великий

заклад, не залежно від обсягів реалізації, типу, класу, та місця розташування закладу. Наведемо простий розрахунок, як зазначають окремі науковці та практики, ресторанний бізнес в Україні, незважаючи на економічну кризу та військовий стан, залишається привабливим як довгострокова інвестиція з вірогідною прибутковістю в 15-20%, або незалежно від збитковості, як іміджевий інструмент його власника. Тоді, якщо річний оборот закладу складає 1,5 млн. грн., а середній чистий прибуток з обігу складає 15 %, то база оподаткування складатиме 225 тис. грн. на рік. Податок на прибуток становить 18%, отже за умов знаходження закладу на загальній системі оподаткування, було б сплачено 40,5 тис. грн. податку на рік, або в середньому 3375 грн. на місяць, що майже у 14 разів більше за діючу ставку єдиного податку. Для того, щоб величина податку на прибуток не перевищувала величини отриманих надходжень до бюджету у вигляді єдиного податку, обіг приватних ресторанних господарств повинен бути нижчим за 109 тис. грн. на рік, або близько 298 грн. на день. Ймовірно це буде зовсім малий заклад ресторанного господарства, наприклад, точка з продажу кави, хот- догів, шаурми, тощо. Виходить, що існуюча система оподаткування урівнює заклади ресторанного господарства з максимально допустимим оборотом у 1,5 млн. грн. на рік та заклади з мінімальним оборотом до 100-200 тис. грн. на рік. Але треба враховувати, що це стосується заданого рівня прибутковості закладу ресторанного господарства у 15%, тоді як реальна прибутковість може відрізнятися як у більшу, так і у меншу сторони, або заклад ресторанного господарства може бути збитковим, як ми бачимо це на сьогодні.

Таким чином, існуюча податково-облікова система України з використанням єдиного податку призводить до того, що:

- *зменшуються надходження у бюджет;

- *викривлюються статистичні дані, що унеможлиблює їх достовірний аналіз;

*підприємці витрачають свій потенціал на пошук шляхів скорочення величини податків та бази оподаткування, замість того, щоб шукати шляхи підвищення прибутковості закладів.

Тобто виникають питання, як зробити діяльність підприємств ресторанного господарства більш прозорою та водночас збільшити їх ефективність для бюджету країни, як спонукати підприємців не боятися бути успішними, показувати свою успішність, пишатися своєю успішністю та як зробити їх більш відкритими.

На наш погляд, вирішити означені проблеми можливо за допомогою зміни бази оподаткування з урахуванням специфіки діяльності підприємств ресторанного господарства. Наприклад, більш ефективним, на нашу думку, є оподаткування посадкового місця на підприємствах ресторанного господарства. На відміну від обсягів обігу, дані щодо кількості посадкових місць у закладі досить легко проконтролювати. Такі перевірки не потребують ретельного вивчення документів підприємства, аналізу надходжень та витрат, тощо. При використанні даної системи оподаткування підприємств ресторанного господарства зникає потреба приховувати реальні обсяги продажів продукції, шукати шляхи завищення витрат з метою зниження бази оподаткування для уплати податку на прибуток, заниження обсягів річного товарообігу з метою залишитися на єдиному податку. Також запровадження податку на посадкове місце дозволить корегувати суму оподаткування закладу залежно від його розміру. Звісно, така система оподаткування може збільшити податкове навантаження на підприємства ресторанного господарства, але її прозорість надасть більше можливостей для планування діяльності підприємств ресторанного бізнесу.

Система оподаткування посадкового місця в закладах ресторанного господарства вже існує у Болгарії. Так званім «Остаточним річним (патентним) податком» обкладаються фірми, що мають річний оборот за останні 12 місяців менший 75 000 болгарський лев (або за офіційним курсом, це становить близько 1 598 797 грн.). Болгарський лев є прив'язаним до євро у

співвідношенні близько 1,956 лева/євро Цей податок поширюється на ресторани, з кількістю посадкових місць не більше 100. Податок на посадкове місце в Болгарії не розповсюджується на ресторани, що сплачують податок на прибуток. Дана система оподаткування аналогічна за принципом побудови на єдиний податок в Україні.

В обох системах присутнє обмеження на обсяг річного обігу, та фіксована ставка оподаткування, що не залежить від обсягів отриманого прибутку за звітний період. Різниця полягає в тому, що у Болгарській системі оподаткування «Остаточний річний (патентний)» податок стягується не з підприємства, як одиниці, а з підприємства в залежності від кількості посадкових місць. Ставка оподаткування в Болгарії є різною для різних типів і класів підприємств у різних містах Болгарії. Така система дозволяє зробити оподаткування більш диференційованим, та спонукає підприємців заробляти більше, щоб мати можливість сплатити необхідні суми податку, і водночас отримати прибуток.

Для України, в якій підприємці звикли більшою мірою ухилятися від сплати податків, доцільно запровадити систему оподаткування, схожу з болгарською.

За наявності в підприємства ресторанного бізнесу зали для обслуговування споживачів доцільне використовувати за базу оподаткування кількість посадкових місць у закладах, як це роблять у Болгарії. Однак постає питання оподаткування підприємств, що не мають зали обслуговування та здійснюють доставку їжі за замовленням, або маючи залу обслуговування, працюють ще і на виніс їжі. За відсутності зали обслуговування базою оподаткування рекомендуємо враховувати виробничу площу підприємства. При наявності зали обслуговування, за умови надання закладом послуг ресторанного господарства також і за межами закладу, окрім оподаткування посадкового місця пропонуємо оподатковувати площу виробничих приміщень. Проте, оскільки у такому разі виробничі площі використовуються одночасно і для

обслуговування зали, і для доставки продукції за межі закладу, то для їх оподаткування пропонуємо використовувати понижуючий коефіцієнт.

Таку систему оподаткування рекомендуємо впровадити для всіх підприємств, незалежно від обсягів річного обігу та кількості найманих працівників. Це буде гібридна система, коли за базу оподаткування може виступати кількість посадкових місць у закладі, виробнича площа, або одночасно кількість місць та виробнича площа. У такому разі навмисне приховування реальних обсягів обороту втрачає сенс, що через деякий час призведе до підвищення інформативності статистичних даних. У підприємців з'явиться стимул заробляти більше, використовуючи той самий обсяг потужностей, підвищувати та не приховувати ефективність виробництва та реалізації, адже ставка оподаткування залишатиметься незмінною.

Таке оподаткування призведе до закриття існуючих на папері, але реально не функціонуючих підприємств, адже за них треба буде платити податок незважаючи на те, як само вони функціонують, що також призведе до вирівнювання статистичної інформації щодо кількості реально працюючих закладів. І, нарешті, такий підхід до оподаткування підприємств ресторанного бізнесу дозволить збільшити надходження коштів до бюджету держави. Величина податку на посадкове місце повинна бути фіксованою у гривні та не залежати від звітних обсягів продаж. Проте величина податку залежатиме від місця розташування закладу, його типу та класу. Найбільші податки сплачуватимуть підприємства ресторанного господарства у столиці, крупних містах, та курортних зонах. Пропонується стягувати податок раз на місяць в еквіваленті одного середнього обертання місця у закладі заданого типу та класу, розташованого у відповідній місцевості. Для використання такої системи виникає необхідність поділу на класи не лише ресторанів і барів, як в діючій класифікації, але й кафе. Немає потреби поділяти на класи заклади, тобто малі архітектурні форми. Як правило, це – невеликі заклади, що торгують фаст-фудом, з обмеженим асортиментом продукції, наприклад, шаурмою, хот-догами, або точки з продажу кофе та чаю. Розрахунок

величини податку буде здійснюватися для кожного окремого закладу, відповідно здійснюваних напрямів діяльності за формулами (1-3).

Для закладів ресторанного господарства, що не мають зали обслуговування, величину податку на діяльність пропонується розраховувати за формулою 3.1:

$$\text{ПЗРГ} = P \cdot \text{СЧ} \cdot K_1 \cdot K_2 \cdot K_3 \cdot I, \quad (3.1)$$

де: ПЗРГ – величина податку на діяльність закладу ресторанного бізнесу;

P – виробнича площа закладу ресторанного господарства;

СЧ – середній чек на одну людину;

K_1 – корегувальний коефіцієнт, що залежить від місця розташування закладу (столиця, місто обласного значення, курортне місто або селище, селище тощо);

K_2 – коригувальний коефіцієнт, що залежить від місця розташування закладу (центр міста або селища, спальні райони, депресивні райони);

K_3 – корегувальний коефіцієнт, що залежить від класу закладу;

I – коефіцієнт інфляції.

Для закладів, що мають зали обслуговування та надають послуги ресторанного господарства тільки в межах цих залів, пропонуємо використовувати формулу 3.2:

$$\text{ПЗРГ} = \text{КПМ} \cdot \text{СЧ} \cdot K_1 \cdot K_2 \cdot K_3 \cdot I, \quad (3.2)$$

де: КПМ – кількість посадкових місць в закладі.

Для закладів, що мають зали обслуговування та надають послуги як у межах цих залів і за їх межами, пропонуємо використовувати формулу 3.3:

$$\text{ПЗРГ} = (P \cdot \text{СЧ} \cdot 0,5 + \text{КПМ} \cdot \text{СЧ}) \cdot K_1 \cdot K_2 \cdot K_3 \cdot I, \quad (3.3)$$

де, 0,5 – поправочний коефіцієнт на податок з виробничих площ закладу ресторанного господарства, що надає послуги, як у залі обслуговування, так і за його межами.

Ще однією проблемою на сьогодні є кількість офіційно зайнятих на підприємствах ресторанного бізнесу. Дуже часто наймані працівники, особливо низько кваліфіковані, такі як офіціанти, стикаються з проблемою офіційного працевлаштування.

Адаптування в Україні міжнародного досвіду оподаткування посадкових місць і виробничої площі підприємств ресторанного господарства покликане сформувати гнучку систему оподаткування для даних підприємств залежно від розміру, типу, класу та місця розташування закладу. Зміна бази оподаткування буде сприяти детінізації ресторанного бізнесу, збільшить надходження в бюджет, забезпечить розвиток підприємств ресторанного господарства за рахунок прозорості та полегшення планування витрат підприємства.

ВИСНОВКИ

За результатами проведених досліджень у кваліфікаційній роботі були сформовані наступні висновки:

Заклади ресторанного господарства - це суб'єкт господарської діяльності, який здійснює виробничо-торговельну діяльність: виготовляє та доготовляє, продає і організує споживання продукції власного виробництва та закупних товарів, може організовувати дозвілля споживачів.

Перейменування на законодавчому рівні закладів громадського харчування на заклади ресторанного господарства не вирішують проблеми вибору підходу до обліку - або як для виробничого підприємства, або як для торговельного. Суть проблеми полягає в тому, що в ресторанному господарстві комбінується і виробництво, і торгівля. Отже, це торгівельно-виробнича сфера діяльності, причому в поєднанні з наданням послуг.

Товариство з обмеженою відповідальністю «БРІОШ-ФУД», яке визначено нами в якості об'єкта дослідження, зареєстровано 11 квітня 2011 року за юридичною адресою: 10025, Україна, Житомирська область, місто Житомир, вулиця Вітрука, будинок 9. Фактичне місце розміщення виробничих потужностей підприємства «Розважальний центр «Лавина» місто Суми , проспект М. Лушпи, 4/1.

Товариство зареєстроване на загальній системі оподаткування.

Порівнюючи доходи та витрати за період дослідження, ми спостерігаємо цікаву картину. Так чистий дохід від реалізації продукції зростає, однак по цьому показнику не можна з упевненістю сказати про ріст кількості реалізованої продукції, тому що курс іноземної валюти зростає, інші складові які прямо чи опосередковано мають вплив на дохід ростуть.

В цілому зростання чистого доходу на 1437,6 тис. грн., проти росту загальної суми витрат звичайної (операційної) діяльності на 1341,1 тис. грн., позитивних зрушень не приніс. В загальній структурі витрат, найбільший відсоток

займають «Інші операційні витрати». Загальний рівень збитковості підприємства із 78 %, досяг у звітному році позначки 95 %.

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій, є первинні документи. Документація ресторанного господарства, яка ведеться в закладах поділяється на: *нормативну; *технологічну.

Підсумовуючи вище викладене, необхідно чітко усвідомлювати, що на сучасному етапі розвитку вітчизняні підприємства функціонують в особливих умовах, і при цьому вони мають властивість постійно змінюватися. На ефективність підприємства впливає безліч факторів, проте основною ж запорукою успіху підприємства можна відзначити рівень його фінансової стійкості.

Для покращення фінансового стану підприємства та укріплення фінансової стійкості необхідно вжити негайно наступних заходів: *оптимізувати поточні витрати; *підвищити інноваційно-інвестиційну діяльність підприємства; *підвищити конкурентоспроможність та якість продукції (послуг); *провести ребрендинг (анг. rebranding)

підприємства; *запровадити політику якісного управління на підприємстві, раціональний підбір кадрів, їх заохочення, підвищення кваліфікації тощо.

Зазначені напрямки покращення фінансового стану підприємства надають змогу мобілізувати фінансові резерви підприємства, укріпити його стійкість, підвищити ефективність підприємства та нарощувати його доходи.

Вивчивши та детально проаналізувавши стан організації обліку на підприємстві, можна зробити наступні висновки. В цілому відмічаємо, що у товаристві облік автоматизований. Товариство з обмеженою відповідальністю «БРЮШ-ФУД» використовує програмний продукт «BAS Громадське харчування».

Успіх у реалізації обраної концепції управління витратами керівниками підприємств ресторанного господарства безпосередньо залежить від якості інформаційного забезпечення, основним джерелом якого є управлінський облік.

Процес впровадження управлінського обліку витрат у бізнес-структури ресторанного господарства повинен бути чітко організований. Аналіз сучасної

наукової літератури з питань організації обліку витрат для системи управління підприємств дозволив виявити основні проблеми впровадження управлінського обліку та можливі шляхи їх вирішення.

Розробки наукового дослідження з організації та методики управлінського обліку витрат підприємств ресторанного господарства сприятимуть усуненню визначених проблем в сучасних умовах трансформації та функціонування ринкової економіки.

Все це вимагає створення якісної інформаційної інфраструктури на підприємстві, важливою складовою якої є управлінська звітність. Адже в умовах застосування комп'ютерних інформаційних програм, в програмі передбачені лише регламентовані звіти.

Наукові публікації та спілкування безпосередньо із підприємцями даної сфери бізнесу дозволили систематизувати інформацію управлінського обліку для прийняття рішень.

Ефект не розраховувався, але сутність пропозицій полягають в тому, що є можливість отримати деталізовану інформацію в розрізі видів витрат за кожним процесом господарської діяльності підприємства для управління витратами, визначення напрямів оптимізації витрат за кожним із процесів, при цьому забезпечення належного рівня якості продукції власного виробництва.

Незважаючи на масштабну військову ситуацію в країні, українські власники бізнесу демонструють неабияку рішучість та стійкість. Згідно з останніми опитуваннями, приблизно 76% українських власників малого та середнього бізнесу планують розширювати свої підприємства у 2023 році..

Згідно з даними урядового порталу, підприємства малого і середнього бізнесу відіграють ключову роль в економіці України, створюючи приблизно 64% доданої вартості, працевлаштовуючи 81,5% зайнятих у підприємницькій діяльності та забезпечуючи 37% податкових надходжень.

Дана статистика наглядно підтверджує важливість малого та середнього бізнес-середовища України та значний їхній внесок у національний валовий продукт.

Зміни в податковому законодавстві привели до часткового збільшення податкового навантаження на малий бізнес, зокрема через введення квазіфіскальних платежів, які додають додатковий тягар для підприємців і обмежують їхні фінансові ресурси.

Тому напрошується загальний висновок, досліджуваному товариству з обмеженою відповідальністю «БРІОШ-ФУД» на сьогодні ми рекомендуємо залишатися на загальній системі оподаткування.

Перевага загальної системи оподаткування над спрощеною у визначенні ставки оподаткування – чистого доходу, тобто доходу з відрахуванням витрат. У цій системі, якщо ресторанне підприємство без прибутку або збиткове, податок на прибуток не стягують. Недолік загальної системи оподаткування – у складній, часто суперечливій формі документальної звітності.

Питанням оподаткування підприємств ресторанного господарства в Україні не приділено належної уваги, оподаткування діяльності підприємств ресторанного господарства здійснюється на загальних засадах, що не враховує специфіки даного виду економічної діяльності. Тому постає потреба дослідження специфіки оподаткування саме ресторанного господарства та розробки рекомендацій щодо її вдосконалення.

На наш погляд, вирішити означені проблеми можливо за допомогою зміни бази оподаткування з урахуванням специфіки діяльності підприємств ресторанного господарства. Наприклад, більш ефективним, на нашу думку, є оподаткування посадкового місця на підприємствах ресторанного господарства.

Система оподаткування посадкового місця в закладах ресторанного господарства вже існує у Болгарії. Для України, в якій підприємці звикли більшою мірою ухилятися від сплати податків, доцільно запровадити систему оподаткування, схожу з болгарською. Таку систему оподаткування рекомендуємо впровадити для всіх підприємств, незалежно від обсягів річного обігу та кількості найманих працівників.

Адаптування в Україні міжнародного досвіду оподаткування посадкових місць і виробничої площі підприємств ресторанного господарства покликане сформувати гнучку систему оподаткування для даних підприємств залежно від розміру, типу, класу та місця розташування закладу. Зміна бази оподаткування буде сприяти детінізації ресторанного бізнесу, збільшить надходження в бюджет, забезпечить розвиток підприємств ресторанного господарства за рахунок прозорості та полегшення планування витрат підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський Кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року №436-IV (у редакції Закону №2479-IX від 19 серпня 2022 року)./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 24.09.2023)

2. Гончар Л.О., Беляк А.О. Нормативно-правове регулювання діяльності підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 21. URL: <file:///C:/Users/%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B9/Downloads/332-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-317-1-10-20210527.pdf> (дата звернення 05.09. 2023).

3. Домбровська С.О., Горбаченко М.Д. Фінансова стійкість підприємства: оцінка та шляхи підвищення. *Збірник наукових праць Одеського національного економічного університету*. 2021. №3-4. С. 28 – 34. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2021/280-281/pdf/28-34.pdf> (дата звернення 10.01.2024).

4. ДБН В.2.2-25:2009 «Підприємства харчування (заклади ресторанного господарства)»: наказ Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 30 грудня.2009 року № 703. / Міністерства регіонального розвитку та будівництва України. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3199658968553096642?doc_type=2 (дата звернення 25.11.2023).

5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року №291 (у редакції наказу №0779-22 від 29.07.2022 року). /Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 22.09.2023).

6. Іонан В. Роль підтримки МСП у відновленні післявоєнної економіки країн світу: Українська правда. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/22/694090/> (дата звернення 10.02.2024).

7. Іонін Є. Є. Тренди цифровізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні. *Національні економіки в умовах новітніх глобальних викликів: матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції* (м. Харків, 1–28 лютого 2023 р.). Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 98–99. URL: https://science.kname.edu.ua/images/dok/konferentsii/2023/Tezy_2023/Zbirnyk_1-28_02_2023_compressed.pdf (дата звернення: 27.12.2023).

8. Класифікація видів економічної діяльності. наказ Держспоживстандарту України №457 від 11 жовтня 2010 року (зі змінами від 29 листопада 2010 року №530). URL: https://ukrstat.gov.ua/klasf/nac_kls/op_dk009_20_2016.htm (дата звернення 15.08.2023).

9. Кононенко С., Кононенко Л., Назарова Г. Стандартизація і сертифікація в обліку і аудиті як фактор підвищення надійності та довіри до інформаційного забезпечення користувачів фінансової звітності. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 9 (23). С. 195–206. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/8474> (дата звернення: 27.12.2023).

10. Кучеренко К. В. Фінансова стійкість як чинник та індикатор економічної безпеки промислового підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 7(2). С. 44-46.

11. Музиченко, А., Скрипник, С., Мельянова, Л. Стандартизація бухгалтерського обліку: вплив на управлінську звітність та порівняльний аналіз. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск 59. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-4> (дата звернення 21.02.2024).

12. Методичні рекомендації щодо впровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у сфері громадського харчування і побутових послуг гармонізованих з міжнародними стандартами: наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 17 червня 2003 року

№157. / Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/94254_94254 (дата звернення 14.12.2023).

13. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства: наказ Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року №635 (у редакції наказу №6201-20 від 14.01.2020 р.). / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> (дата звернення 11.12. 2023)

14. Національний стандарт України. ДСТУ 4281:2004. Затверджено Держспоживстандарт України. URL: https://dnaop.com/html/34057/doc-%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3_4281_2004 (дата звернення 21.10.2023).

15. Національний стандарт України. ДСТУ 3862-99. Ресторанне господарство. Терміни та визначення. (40988): наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики № 185 від 29 жовтня 2003 року. URL: https://dnaop.com/html/40988/doc-%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3_3862-99 (дата звернення 15.08.2023).

16. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в підприємницькій сфері. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1> (дата звернення 05.06.2023).

17. Облік та аудит витрат підприємств ресторанного господарства: управлінський аспект: монографія. /Л.М. Янчева, А.В. Янчев, Л.О. Кирильєва, Д.Д. Шеховцова. Х.: Видавець Іванченко І.С. 2017. 262 с.

18. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 року №2755-VI (у редакції Закону №3193-IX від 23.11.2023 року). /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 24.11.2023)

19. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України №996-XIV від 16 липня 1999 року (у редакції Закону №1953-IX від 01.01. 2024 року). / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 25.06.2023).

20. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15 січня 2015 року № 124-VIII (у редакції Закону №1909-IX від 01.01.2024 року). /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text> (дата звернення 19.01.2024).

21. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23 грудня 1997 року № 771/97-ВР (у редакції Закону №3221-IX від 26.10.2023 року). / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 05.12.2023).

22. Про систему громадського здоров'я: Закон України від 6 вересня 2022 року № 2573-IX. /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text> (дата звернення 18.09.2023).

23. Про захист прав споживачів: Закон України від 10 червня 2023 року № 3153-IX. /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3153-20#Text> (дата звернення 25.06.2023).

24. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг: наказ Державної туристичної адміністрації України №19 від 16 березня 2004 року (у редакції наказу від 12 листопада 2010 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0413-04#Text> (дата звернення 19.09.2023).

25. Положення про кваліфікаційні роботи у Сумському національному аграрному університеті / Уклад.: І.Д. Скляр, Г.І. Ребенко, О.М. Бакуменко, О.В. Таценко, Є.А. Самохіна, Н.О. Капінос, Л.О. Рибіна, Л.А. Циганенко, Н.М.Баранік, Г.О.Бабошина, О.І.Рибіна. Суми: СНАУ. 2022. 17 с.

26. Правила роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства: наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України №219 від 24 липня 2002 року (у редакції наказу №0077-21 від 29 січня 2021 року). / Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0680-02#Text> (дата звернення 22.06.2023).

27. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року №88 (у редакції наказу №0323-23 від 09.03.2023 року). /Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 14.06.2023)

28. Переклад Міжнародних стандартів фінансової звітності 2022 року та Концептуальної основи фінансової звітності. URL: [https://mof.gov.ua/uk/translation of international financial reporting standards 2022 updated-576](https://mof.gov.ua/uk/translation%20of%20international%20financial%20reporting%20standards%202022%20updated-576) (дата звернення 13.08.2023)

29. Попри війну 76% підприємців планують розширення бізнесу в 2023 році - ЕВА. Укрінформ, 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3671001-popri-vijnu-76-pidpriemciv-planuut-rozsirennja-biznesu-v-2023-roci-eva.html> (дата звернення 10.01.2024).

30. Рачинський О. В. Дефініція наукових поглядів щодо поняття «фінансова стійкість підприємства». *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 2. С. 226-229.

31. Ратинський В.В. Бухгалтерський облік і аналіз: перспективи для малого бізнесу. *Економіка та суспільство: облік та оподаткування*. 2021. Випуск 25. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/243/231/> (дата звернення 10.11.2023).

32. Смирнова С.Є., Гордієнко М.І. Інформаційно-аналітичне забезпечення розвитку ресторанного бізнесу. /VIII Міжнародна науково-практична конференція «SCIENCE AND TECHNOLOGY: PROBLEMS, PROSPECTS AND INNOVATIONS» 11-13.05.2023 року. Осака, Японія. 263 р. (Р. 72-75).

33. Смирнова С.Є. Інформаційне забезпечення розвитку ресторанного бізнесу. / *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 16 листопада 2023 р.)* / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми: СНАУ, 2023. 395 с. (С. 80-84).

34. Скрипник С.В., Лавров Р.В., Шепель І.В. Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва. *Економіка і суспільство*. 2023. Випуск №52. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-61> (дата звернення 14.01.2024).

35. Токаренко В.В. Облік і оподаткування діяльності суб'єктів малого підприємництва. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ. 2023. Випуск 4 (30). URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/2023/konf2203/4/30.pdf> (дата звернення 09.10.2023).

36. Топоркова О.А. Облікова система малих підприємств в Україні в контексті законодавчих змін. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія «Економічні науки». Облік і оподаткування*. 2020. № 11 (43). 3 т. С. 55–61. URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12560/1/Toporkova.pdf> (дата звернення 19.12.2023).

37. Халатур С.М., Бровко Л.І., Моруга Т.О. Методологія оцінки ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Економіка та держава*. 2017. №2. С. 56 - 60.

38. Цивільний Кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року №435-IV (у редакції Закону №2518-IX від 10 жовтня 2022 року)./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 21.09.2023).

39. Batchenko L., Honchar L., Beliak A. The effectiveness of ensuring the financial stability of the restaurant business in the crisis COVID-19. Anti-crisis management: state, region, enterprise: Multi-authored monograph. Kaunas, Lithuania Publishing House «Baltija Publishing». 2020. P. 151–176. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-020-9-11>

40. ISO/FDIS 18513:2003 Tourism services-Hotels and tourism accommodation-Terminology.

41. Institute of Management Accountants. URL: <https://www.imanet.org/> (дата звернення: 28.12.2023).

ДОДАТКИ